

veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini - 1 leu

Actrița Taisia Cernișeva

Foto: V. Malișev (A.P.N.)

DIN SUMAR:

- **Aerul, port în largul mării** • **Grația geometrică a „Frumoasei Elena”** • **De ce se sting populațiile primitive** • **Relaxarea, știința odihnei**

In Amazonia sau in Congo, in Extremul Nord american, in regiunile din preajma deșerturilor australiene sau sud-africane, dar și in alte părți, in regiuni dificile ca acces sau chiar periculoase, in care civilizația a început să pătrundă abia recent, un număr de semănți sunt pe cale să dispară, fie pentru că cultura lor decade, fie pentru că in-

divizii trăiesc in condiții dispersate sau pentru că bolile le seceră necruțătoare.

Dar principala cauză a acestor dezintegrări, dispersii sau dispariții este totuși contactul cu un mod de viață nou, neobișnuit.

Documentar

DE CE SE STING POPULAȚIILE PRIMITIVE

Aflate mult in urma evoluției umane, aceste populații cuprind fiecare numai cîteva mii de indivizi, nu alcătuiesc entități politice, n-au o formă de guvernămînt, ignorează noțiunile de stradă sau oraș ba, uneori, chiar și pe aceea de agricultură. Acești „aborigeni” sînt astfel pentru omul secolului XX mărturia unei epoci pierdute in negura vremurilor, adevărate „fosile vii” supraviețuind epocii de piatră. Acesta este și motivul pentru care etnologii și antropologii le acordă un interes deosebit. Dar tot aceasta este uneori și cauza pieirii lor. Încît populațiile pe cale de dispariție au ajuns să ridice in fața științei ca și a conștiinței lumii moderne o problemă de mare importanță și urgență: salvarea și conservarea lor.

Incepînd de la origini, pasionanta aventură a societăților umane a evoluat pe baza contactelor generatoare de schimburi. Jocul schimburilor și influențelor este însă pozitiv numai atîta timp cît civilizațiile între care se produce sînt la un nivel aproximativ egal; el devine periculos atunci cînd nivelurile tehnologice diferă. E adevărat, a fost o vreme cînd pe glob exista o uniformitate culturală. E vorba de epoca... pithecanthropilor, epocă cînd viteza de evoluție a tehnicilor era cam aceeași pretutindeni. De atunci, însă, accelerația progresului a devenit inegală, o serie de regiuni defavorizate rămînd tot mai mult in urmă.

Incepînd cu Renașterea, progresul și-a grăbit evoluția in Europa, apoi o dată cu secolul XIX și in America septentrională și Japonia. In același timp, anumite societăți au continuat să rămînă in neolitic, iar altele n-au atins nici măcar acest stadiu. Încît, de la un timp pe glob au început să coexiste societăți aflate in stadiul accelerațiilor de particule, iar altele încă in faza adorării idolilor. Mai mult, in mijlocul unei civilizații in plin avînt au început să se ridice glasuri care să spună: „Să fim atenți, să nu intervenim cu civilizația noastră, să-i lăsăm pe oamenii aceștia in pace, să trăiască așa cum au apucat ei”.

La prima vedere s-ar părea că e o atitudine egoistă, retrogradă. Dar tocmai de aceea merită să ne oprim puțin asupra rațiunilor pentru care au fost rostite aceste cuvinte.

■ Ce se întimplă cu aborigenii?

Aborigenii din Australia ilustrează o situație clasică, cu regularitate evocată atunci cînd e vorba de primitivii secolului nostru. Acești locuitori inițiali ai continentului australian (cele mai vechi vestigii datează de acum 14 000 de ani) erau prin secolul XVIII in număr de circa 300 000. După contactul cu europenii numărul lor a început, însă, să scadă mereu, ajungînd cam la 50 000 in 1930. De atunci scăderea a stopat, ba s-a înregistrat chiar o oarecare creștere, dat fiind că protecția și încadrarea lor in civilizație a fost preluată de autorități. Încît nu se mai poate spune că dispar fizic. Ceea ce dispare însă este societatea pe care o formau, cu rețeaua ei de tradiții, tehnici și credințe, care îi asigurau supraviețuirea.

Așadar, in ciuda celor ce se crede, adesea, o bună parte a acestei populații nu mai este „sălbatică”. Mulți aborigeni sînt civilizați, asimilați total sau aproape societății australiene de azi. E adevărat, la hotarele marilor aglomerări există și grupuri dezrădăcinate, neasimilate, la care influența culturii de tip european este mai puțin evidentă. In fine, există aborigenii de sînge pur care, in nordul continentului, continuă să-și trăiască tradiționala viață nomadă, cu obiceiurile lor străvechi. Politica de asimilare se lovește de tot mai multe critici. Critici făcute nu numai de etnologi, ci chiar și de aborigeni, care cer conservarea unor

aspecte tradiționale ba chiar, pentru unele grupuri, păstrarea intactă a tuturor aspectelor de viață.

■ De multe ori asimilarea e cu neputință

Așadar o renunțare la asimilare, la evoluția popoarelor întirziate? O asemenea poziție pare greu de conceput pentru un om civilizat. Și totuși, iată, de pildă, cazul eschimoșilor. Ca și australienii ei nu sînt amenințați fizicește; numărul lor se dublează la fiecare douăzeci de ani. In multe locuri s-au făcut încercări de a-i convinge să-și abandoneze mediul și activitățile,

La hotarele Columbiei cu Venezuela, o populație amenințată cu dispariția: mutilonk.

alimentația și obiceiurile pentru a lucra, de pildă, într-un orașel minier. Aceste tentative au eșuat, însă, întotdeauna. Eschimoșii nu s-au putut adapta, au revenit la locurile de baștină. Încît, in ciuda eforturilor și a ajutoarelor acordate, muncitorii calificați pot fi numărați pe degete printre eschimoși. Cum se poate explica însă faptul cînd, se știe, inteligența lor e atît de ascuțită, iar îndemnarea manuală de-a dreptul uimitoare. Explicația nu poate fi decît una singură: in afara mediului lor, eschimoșii sînt puțin asimilabili. Constatarea aceasta se referă la toate domeniile: eschimosul este de acord să adopte in viața lui unele caracteristici ale civilizației noastre. Dar la el acasă, nu in altă parte. Într-adevăr, o latură remarcabilă a acestui popor este că in mediul său propriu el se dovedește perfect apt pentru asimilarea tehnicii moderne. De aceea, socotesc specialiștii, el nu trebuie asimilat; eschimoșii nu trebuie să devină indivizi deplasați in mari orașe de tip european. Urmînd tocmai această politică, in Siberia și in Groenlanda s-au obținut într-adevăr reușite spectaculoase, interesante mutații tehnice și economice, fără părăsirea locurilor natale. In Groenlanda eschimoșii s-au specializat in pescuitul morunului din care obțin cantități echivalente cu recolta a trei mari porturi pescărești, iar in Siberia au devenit mari crescători de caribu. Nu încapă in doială că asemenea reușite ar putea fi obținute, de exemplu, și in Marele Nord canadian unde eschimoșii ar putea fi îndrumați spre vînătoarea de foci, animale tot mai mult solicitate pe piața mondială. După cum se vede, deci, eschimoșii sînt un popor care nu cere decît să trăiască, să prospere; pentru aceasta e suficient să fie lăsat să trăiască la el acasă și să i se asigure un minim de protecție.

■ Tragedii in Amazonia

Pe de altă parte, exemplul eschimoșilor arată și cum o populație in plină

creștere poate fi totuși serios amenințată și cum trebuie respectate caracteristicile unei societăți. Căci, in alt mediu, maladiile importate pot juca, in distrugerea societăților primitive, un rol la fel de nefast ca și anumiți factori economici, culturali sau politici. Un astfel de mediu există, tot pe continentul american, dar in partea lui sudică. Este uriașa junglă a Amazoniilor, care adăpostește ultimele popoare indiene libere și „sălbatică” și care este martora unei adevărate tragedii. Într-adevăr, acum cîteva ani un etnolog brazilian releva că, in jumătate de secol, in această regiune au dispărut 100 de triburi indiene, că populația kaingang a scăzut de la 1 200 inși in 1912 la 80, mundukuru de la 20 000

trăiește la hotarul dintre Venezuela și Columbia. Acceptînd regruparea lor de către albi, instalîndu-se pe lîngă misiuni sau exploatarea agricole, ei au început să dispară. Căci a fost deajuns să trăiască împreună cu albi pentru a contracta rapid boli molipsitoare ca rujeola, paludismul etc., pe care pînă atunci le ignoraseră și la care organismul lor nu era pregătit să reacționeze. In sfîrșit, la toate acestea s-au adăugat apoi tulburările alimentare, dezinteriile, provocate de schimbarea hranei.

Pe scurt, organismul acestor indieni a fost cufundat prea brusc, fără precauții, într-un mediu total diferit, străin. O prejudecată naivă consideră că acești „sălbatici viguroși”, obișnuiți cu asprimile vieții, n-ar trebui să sufere de nimic. Or, s-a întimplat tocmai contrariul.

■ O acțiune concertată pe plan internațional

In astfel de cazuri nu intervine însă numai o degradare fizică, ci și una morală și socială. Îndepărtați de mediul lor, indienii nu-și mai pot exercita activitățile, care devin nerentabile. Încît ori își oferă serviciile albilor, ori se lasă asistați de aceștia, de pildă prin mijlocirea misiunilor, ceea ce nu duce, de cele mai multe ori, decît la distrugerea unor societăți; mai înainte coerente: familiile sînt dispersate, adaptarea la mediul dispăre, iar societatea in totalitatea ei se dezintegrează. E o tragedie deoarece oamenii mor sau suferă, iar etnologia pierde o societate originală. Tuiturași de consecințele acestei primejdii, etnologii se străduiesc acum să-i convingă pe indieni să nu-și părăsească teritoriile. De asemenea, ei încearcă să pună la punct, cu sprijinul unei organizații internaționale oficiale, ca de pildă U.N.E.S.C.O., un plan permanent de protecție care să urmeze o tehnică specială. Această tehnică propune menținerea indienilor in teritoriile lor de baștină, o viață obișnuită fără încercări de regrupare, măsuri severe de precauție in vederea evitării contaminărilor, un trai tradițional in mediul natural.

Cu alte cuvinte, aceste popoare trebuie respectate, ferite de un mod de viață impropriu. Evident, nu poate fi vorba de crearea unor „rezervații”, creații la fel de artificiale și nocive, ci de prezervarea unui întreg ansamblu, a unui mediu natural și uman. A unui ansamblu ferit de civilizația noastră străină de acest mediu și care trebuie să se abțină de la intervenții sau, mai exact, să-și dovedească gradul de civilizație respectînd tocmai aceste minuscule societăți atît de diferite de aceea a noastră.

documenta.

documentar docum
entar documentar de
documentar document
mentar documentar docu
r documentar documentar
umentar documentar docu
ar documentar documentar
umentar documentar docu

Actualitatea
Actualitatea actualit.
Actualitatea actualit.
Actualitatea actualit.
Actualitatea actualit.
Actualitatea actualit.
Actualitatea actualit.
Actualitatea actualit.

AUTOMOBILISM

Mici inovații pentru marile șosele

În curând, conducătorii auto vor putea, în câteva secunde, fără a părăsi bancheta sau deschide fereastra, ajusta reglajul retrovizorului. Pentru aceasta, ei vor beneficia de un retrovizor de o construcție specială, pe care inventatorii l-au numit *Retromatic electric*. Noul tip de retrovizor se poate învîrți continuu sub acțiunea unui motor electric în jurul unui ax vertical și oscila cu 45° în jurul unui ax orizontal. În felul acesta, indiferent de poziția oglinzii, prin mijlocirea unui sistem de contacte montat în interiorul vehiculului se poate modifica unghiul de vizare.

Retromatic oferă evident avantaje sensibile pe care automobilistii, nu încape îndoială, le vor aprecia. Se știe că retrovizorul exterior fix este și

Printre atracțiile cu care vor fi tentați miine automobilistii, aceste curățitoare de faruri...

el cit se poate de util, dar uneori poate deveni și incomod atunci cînd, de pildă, reflectă în ochii conducătorului fasciculele luminoase provenite de la farurile mașinilor care sosesc din spate. Cu noul retrovizor e suficientă simpla apăsare a unui buton de telecomandă, pentru ca oglinda să devieze lumina. În același mod, schimbarea poziției la volan sau alte mișcări sînt imediat urmate de o adaptare simplă a reglajului retrovizorului.

Firește, Retromatic este adaptat la regulamentele în vigoare referitoare la opririle bruște în caz de accident; la șocuri el dispare, datorită unui sistem telescopic, prin simpla pivotare a suportului pe soclu. Montarea este simplă și rapidă, mai ales pe vehiculele echipate cu 12 volți. Acum se studiază și o versiune specială, destinată automobilelor cu remorcă.

O altă noutate interesantă pentru automobilisti va fi un nou și original tip de centură antiaccident care oferă avantaje considerabile nu numai pe planul securității în caz de șoc, ci și din punctul de vedere al comodității folosirii ei. Ea este realizată dintr-o chingă țesută din fibre sintetice cu o lățime de 60 mm (față de 50 la cele obișnuite) oferind, astfel, o suprafață de sprijin pe corp mai mare. De altfel, centura este în așa fel țesută, încît alungirea nu este decît de circa 13 la sută la tona de efort suferit (față de 30 la sută). În sfîrșit, o altă particularitate demnă de reținut: centura este dotată cu un amortizor foarte simplu, alcătuit dintr-un fel de burduf de tip acordeon; presarea progresivă a pliurilor reduce simțitor riscurile șocurilor.

PROBLEME ȘI SOLUȚII

Aerul, port în largul mării

În ultimii ani ofensiva aerului împotriva betonului armat se întindește tot mai mult. Afirmația ar putea părea hiperbolică, dacă n-am ști că în momentul de față există pe glob un număr impresionant de edificii la a căror înălțare s-a folosit ca principal material de construcție aerul. La Kiev, de pildă, funcționează de mai mult timp un cinematograf... pneumatic cu 200 de locuri, la Moscova a fost construit după același sistem un cort care adăpostește un teren de tenis, două baraje umplute cu aer comprimat au închis cursul unui rîu din regiunea Tiumen, ca să nu mai amintim de numeroasele sere și magazine cu aer comprimat din foarte multe regiuni din Uniunea Sovietică. În alte țări se studiază problema construirii de porturi pneumatice în largul mărilor sau oceanelor, unde navele să se adăpostească de furtună sau să-și facă aprovizionarea cu apă și alimente. Există, de asemenea, un original proiect de avion pneumatic care, în afară de motor și elice, ar avea toate celelalte părți umplute cu aer sub presiune.

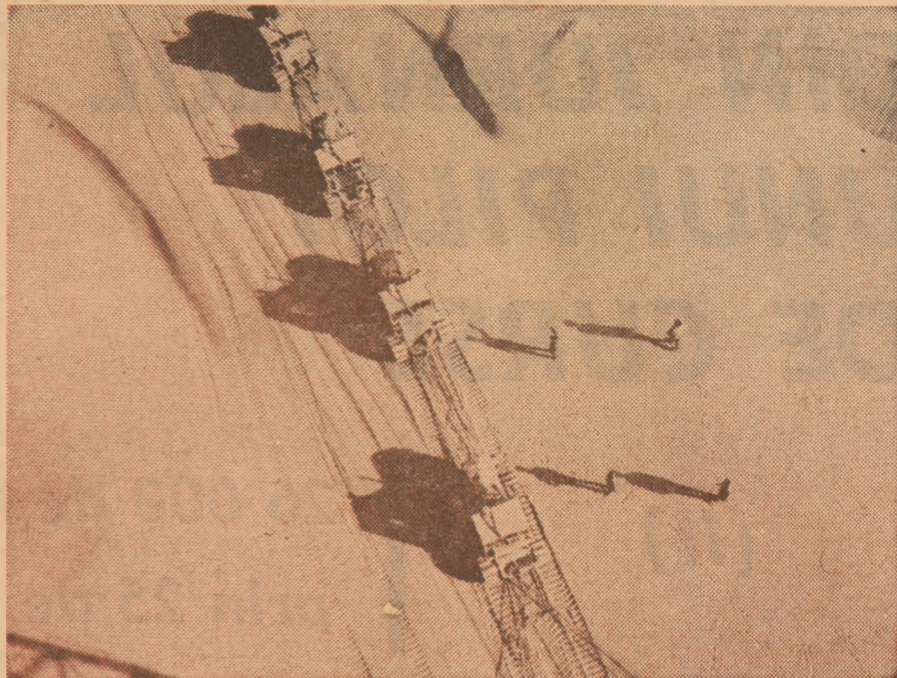
Popularitatea de care se bucură astăzi „edificiile” cu aer comprimat se explică, desigur, prin avantajele lor economice. Pe șantierele de construcție, de pildă, gerul și în general vremea rea încetinesc ritmul lucrărilor și implicit le scumpesc. Dacă însă s-ar acoperi toată suprafața șantierului cu o peliculă susținută de aer, iar ventilatoarele ar fi cuplate cu calorifere, vremea rea nu i-ar putea stingheri pe constructori. Sau un alt exemplu. La construcția conductelor de gaze, a liniilor pentru transportul energiei electrice, a podurilor etc., lucrează sute de muncitori care au nevoie de adăpost. Aerul comprimat, închis în case încăpătoare și ușor de înălțat, i-ar putea însoți pretutindeni. Același tip de case ar putea fi excelente adăposturi și pentru ciobani.

Construcțiile înălțate cu ajutorul aerului sub presiune durează pînă la zece ani. Sînt de zece ori mai ușoare decît cele clasice, costul transportului lor este tot de atîtea ori mai mic, iar metrul pătrat de suprafață utilă este mult mai ieftin decît la alte construcții.

Noul cincinal sovietic prevede, de aceea, un mare combinat de construcții cu aer comprimat. Va fi o întreprindere modernă care va produce construcții sferice — cu un diametru de pînă la 30 de metri și înălțimea de pînă la 25 de metri — și semicilindrice, cu o lungime de pînă la 50 de metri și o lățime de circa 20 de metri, adică destul de mari pentru a adăposti un cinematograf cu 250—300 de locuri, ateliere, depozite etc.

— Păi, n-ați spus „int-ă”?

O sondă călătorește prin Turkmenia

Foto: S. Koritnikov

ENERGETICĂ

Centrală atomică mobilă

Imaginea noastră curentă despre reactoarele atomice ne sugerează o construcție vastă, o aparatură complicată și mari investiții. Dar dacă acest lucru ar rămîne mereu valabil, ar însemna ca energia atomică să răzbească greu în ținuturile periferice ale globului, în care transportul și comunicațiile ridică nu numai probleme dificile, dar uneori chiar cu neputință de rezolvat într-un viitor previzibil.

Avînd în vedere tocmai astfel de situații, specialiștii de la Institutul fizico-energetic din Moscova au proiectat și construit un reactor atomic transportabil. „Inima” reactorului este un cub de țevi și compartimente metalice. Uraniu — 235 introdus în acest cub poate furniza o căldură echivalentă cu aceea produsă de 50 000 de tone de cărbuni.

Acest minireactor este destinat centralelor electrice atomice miniaturale de tip „Sever” care se construiesc în special pentru regiunile cu îngheț veșnic și populație rară, dar cu mari zăcăminte de nichel, cobalt, cositor, aur și diamante.

Pînă nu de mult, în Extremul Nord se utilizau numai centrale electrice Diesel sau cazane alimentate cu cărbuni. Acum, numai un singur bloc al unei centrale de tip „Sever” (150 de kilowați) poate asigura căldură pentru o așezare de 3—5 000 de locuitori.

Căldura furnizată de minicentralele electrice atomice este utilizată de altfel și la dezghețarea galeriilor din mine sau a carierelor în lunile cele mai reci.

INCRUCIȘĂRI

Între util, frumos și... absurd

Nimeni n-a putut crea alte specii de animale sau de plante decît cele care există în natură. Dar prin adaptări la cele mai diverse condiții de viață, prin selecții atente și minuțioase, s-au putut obține nenumărate varietăți ale aceluiași specii.

Așa se explică apariția cailor de curse și a celor de tracțiune, de ce se cresc vaci de lapte, porci speciali pentru carne etc.

Mai mult, datorită fanteziei și mai ales răbdării, omul a creat nu numai exemplare utile, ci și frumoase. De dragul frumosului s-a născut ciinele mic cît un creion, peștii — voal, peștii cu ochi telescopici ș.a.m.d. Japonezii, mai ales, sînt recunoscuți pentru meticulozitatea și dragostea lor pentru frumos. Ei cultivă chiar și forme anormale, care stîrnesc interesul tocmai pentru că evadează din obișnuit.

Uneori se ajunge, însă, și la forme de-a dreptul absurde. Avicultorii japonezi, de pildă, au obținut un cocoș cu o coadă lungă de 4—5 metri lungime și chiar un exemplar care se mîndrește cu o coadă de 10 metri. Evident, aceste păsări exotice reclamă o îngrijire deosebită; ele trăiesc în colivii agățate, ca nu cumva să-și rupă coada. În același scop, colivia este luminată numai în partea de sus, dat fiind că cocoșii nu au curajul să sară în zona întunecoasă. Un îngrijitor special le curăță și perie zilnic coada (pasărea nu-și poate face singură această toaletă).

Alte curiozități sînt șoricelii-dansatori sau arborii pitici. Mini-arborii au o formă identică cu aceea din natură și, totodată, unii înfloresc și chiar dau roade. În Africa de răsărit, în cirezile de vite se pot vedea uneori vaci cu coarne enorme, care ajung pînă aproape de pămînt. Sînt tot niște produse ale fanteziei omului, obligate să poarte o viață întreagă această „podoabă”, care cîntărește foarte greu; animale nefericite și inutile, întrucît toată vlagă lor se scurge către rădăcina acestor coarne, în timp ce laptele seacă. Și totuși stăpînii unor asemenea vaci țin foarte mult la ele, iar viței sînt îngrijiți cu o deosebită atenție, în speranța că vor avea coarne la fel de lungi.

Desigur, asemenea rezultate pot fi spectaculoase, dar nu mai au nimic comun cu creșterea animalelor sau păsărilor, ci aduc mai degrabă a manii.

AGRICULTURĂ

Motoare cu reacție și știuleți de porumb

La centrul de recoltare a cerealelor din Elizarov (regiunea Dnepropetrovsk) se utilizează pentru uscarea știuleților de porumb umezi... motoare cu reacție scoase din uz în aviație.

Fluxul cald care iese din gura motorului are o temperatură de 650—700 grade. Prin intermediul unui dispozitiv special, el este amestecat cu aer atmosferic, care-l face să-i scadă temperatura pînă la 45 de grade.

Această masă de aer cald ajunge într-o construcție specială de beton armat cu grătare încărcate cu știuleți umezi. În câteva secunde din știuleți încep să se ridice aburi. Procesul de uscarea a început. La fiecare două-trei ore motorul e oprit pentru răcire și verificare.

După 20—24 de ore, știuleții sînt uscați bine; procentul de umiditate a scăzut de la 35—40% la 12—13%.

Această modalitate de uscarea este — se afirmă — de două ori mai ieftină decît prin procedeele obișnuite. Uscătorul cu reacție poate primi mai bine de 500 de tone de porumb umed.

DIN JURNALUL UNUI PILOT DE CURSE

(II)

26 000 de km prin 25 de țări

Apoi cind am cercetat mașina lui Tenișev, am înțeles și cauza avariei. O piatră spărsese conducta frinei de la roata dreaptă din spate, încît lichidul se scursese, probabil, înainte încă de a ajunge la defileu. Numai calmul și reflexele lui Tenișev au putut acționa în câteva secunde frîna de mină, s-au putut orienta și alege singurul loc bun de „aterizare“, îndreptînd mașina exact în direcția aceea și au știut să profite de existența unui tufiș, scos parcă de providență în cale, silind vehiculul să se „așeze“ într-o rină chiar pe marginea prăpastiei.

Cînd am trecut prin zona aceea, la început nu mi-am dat seama ce se în-

blocări ale circulației. Plicticos mijloc de locomoție!

Concert de claxoane

În orele de „virf“, pe avenida Rio Branco din Rio de Janeiro circulația în ambele sensuri este intreruptă, iar poliția organizează un sens unic pe toată lățimea bulevardului. Încît se circula destul de repede. Dar în cele câteva zile cît am stat în oraș am văzut totuși două „gîtuiri“ fantastice. Din cauza vitezei mari ciocnirile sînt un fenomen frecvent. Iar cum se produce un acci-

Incurajatoare informații, nu? Mai ales cînd știi că viteza pe aceste porțiuni va fi de cel puțin 110 km pe oră. Pînă acum n-am mai văzut o asemenea gigantomanie în stabilirea lungimii etapelor de mare viteză. În toate competițiile internaționale la care am participat: Suedia, Finlanda, Grecia, Etiopia, ba chiar și maratonul Londra — Sydney, etapele care trebuiau străbătute cu viteză mare nu treceau de 100—200 km (de obicei erau mult mai mici: 15, 25 și numai rareori 80 km). În America Latină se lucrează însă la altă scară: 800, 900, 1 000 km. Și încă la altitudini unde uneori ar trebui să călătorești cu avionul, nu cu automobilul.

reportaj,
reportaj reportaj,
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re,
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj-reportaj i

În plină viteză...

întimplase. Leonti Potapciuk, care mergea înainte, trecuse de locul cu pricina și abia la finiș începuse să se impacienteze: „Unde e Tenișev? Doar mergea înaintea mea“. Zărind prin ceață casa pe lingă care urma să luăm virajul, coechipierul meu mi-a spus: „Frînează!“. Am frînat, am luat virajul și abia după aceea mi s-a părut ceva suspect. Am oprit mașina la marginea prăpastiei și am văzut... automobilul lui Tenișev culcat într-o rină într-un tufiș. Cu eforturi comune am reusit să ne întrebăm cum să facem rost de lichid de frînă. Era o problemă dificilă, întrucît în așezarea aceea izolată de munte nu se putea găsi așa ceva.

Mare a fost însă uimirea spectatorilor de pe marginea traseului cînd au văzut că eroul nostru, care cu numai cîtva timp în urmă executase un număr incredibil, aproape acrobatic, în cursul coborîrii fără frînă a unei pan-te, salvînd astfel poate câteva vieți omenești, s-a lovit cu mina peste frunțe și a început să zîmbească fericit. Rezolvase problema. În rezervorul pompei centrale a frinelor Tenișev a turnat... apă din pulverizatorul parbrizului și cu acest „lichid de frînă“ a ajuns la Lisabona..

Călătoria în avion pînă la Rio de Janeiro durează nouă ore și jumătate. Trei dintre ele le-am și „consumat“ într-un somn dulce, apoi circa o oră am răsfoit ziarele în care erau citate și numele noastre (episodul cu Tenișev era prezentat ca „senzația nr. 1“), după care am mai ațipit puțin. Sub noi nu vedeam decît nori albi. Nici viraje, nici

dent suvoiu de automobile se oprește, circulația este blocată; după câteva minute un șofer nerăbdător dă primul semnal de „alarmă“, apoi i se alătură toată armada de automobile care împinzește strada și asupra întregului cartier se abate o cumplită cacofonie. Localnicii scot capul pe fereastră, unii se amuză, alții înjură, dar „orchestra“ de claxoane continuă să cînte pînă cînd „gîtuirea“ începe să fie lichidată.

Mă gîndesc cu groază că traseul maratonului nostru trece prin multe orașe și mă întreb dacă în toată America de Sud va fi așa. Căci o „gîtuire“ s-ar solda evident pentru noi cu mari întîzieri la punctul de control.

Dar nu numai perspectiva de a nimeri într-o asemenea „gîtuire“ mă neliniștește. Chiar azi am citit un document oficial alcătuit de „Turing Club“ din Brazilia, care face o succintă caracterizare a traseului nostru pînă la Mexico-City. Și m-au trecut fiorii. Iată câteva pasaje:

„Etapa de mare viteză Ituparanga — Canella (384 km) e presărată cu „curbe oarbe“ și podețe de lemn înguste“.

„În funcție de vreme, în etapa de mare viteză Saladillo — Espartilara (320 km) concurenții au de înfruntat noroaie și nori de praf“.

„În etapa de mare viteză Rodeo — La Vina (815 km), condițiile de circulație sînt extrem de grele. Drumul își schimbă brusc caracterul. 4 500 m altitudine. Noapte. Multe curbe strînse“.

„Etapa de mare viteză „drumul vehicilor încași“ (895 km) are o altitudine de 3 750 m. E flancată de prăpastii adînci; după o curbă „oarbă“, în fața vehiculelor se cascadează o prăpastie de 1000 m. Grohotiș, stînci.“

Approape simultan cu documentul „Turing Club“-ului, un ziar argentinian a publicat un articol la fel de incurajator semnat de Juan Fanjio, de cinci ori campion mondial la cursele în circuit. Celor care nu urmăreau acum 15 ani sportul automobilistic mondial acest nume nu le spune, desigur, mare lucru. Dar pentru mine, pasionat de curse din copilărie, el este un simbol al gloriei sportive. Nimeni în afară de el n-a mai atins asemenea culmi, n-a cîștigat atîtea premii internaționale și, ce-i și mai rar, n-a părăsit neînving sportul.

De aceea cînd am aflat cuprinsul articolului, mi-am pierdut graiul. Campionul mondial critica aspru condițiile extrem de dificile ale unor etape care, după părerea lui, pot fi străbătute „numai cu viteză de catîr“. În încheiere Fanjio spunea că... nici un participant la maraton nu va ajunge la Mexico-City.

Dar mașinile noastre au și sosit de la Lisabona și miine seară, la ora 20, ora locală, urmează să luăm startul.

...Previțiunile sumbre ale lui Juan Fanjio încep să fie confirmate. Pe primii 3 000 de km ai traseului sud-american am mai pierdut 19 mașini, între care și pe lider: René Trautman. Dacă lucrurile merg tot așa...

N-am văzut cum s-a produs accidentul lui Trautman. Liderul luase primul startul, eu la 40 de minute după el. Dar cînd am ajuns la locul catastrofei, Trautman mai plîngea încă. Era viu și nevătămat, un miracol după un asemenea accident, dar șocul fusese atât de puternic încît plîngea de jumătate de oră.

Ce se întimplase? Amănuntele le-am

aflat la Montevideo de la Hannu Mikola, care fusese în urma lui Trautman. Încercînd să scape de urmăritor, după un viraj brusc liderul nu și-a mai putut menține „Citroën“-ul pe șosea. Cum se întimplă de atîtea ori, și pilotul francez ar fi izbutit, nu încapă îndoială, să-și redreseze mașina dacă ar fi circulat pe un alt drum, mai puțin perfid. Dar acolo, imediat după curbă urma un podeț de lemn, pe care Trautman n-a mai putut intra. Mașina a zburat într-o parte și s-a avariat. Reparația ar fi durat cel puțin 7 ore, iar pînă la închiderea punctului de control de la Montevideo mai erau numai 5 ore. De aceea Trautman nici n-a mai încercat s-o repare.

Grupul nostru se ținea bine. Toate cele cinci „Moskvici“-uri au ajuns cu bine la Montevideo, îmbunătățindu-și substanțial situația în clasament. Am devenit lideri la tipul nostru de mașini. La sfîrșitul etapei europene, restăm întîietatea la categoria noastră numai unei mașini „Austin-Maxi“. La Lisabona și apoi la Rio de Janeiro căutam să văd echipajul mașinii și fusese foarte dezamăgit. Sau, mai degrabă, amît: ne-o luaseră înainte niște femei. Și încă ce femei! Conducea Rosemarie Schmidt, manechin la mari firme și reviste care fac publicitate automobilelor. Cînd am zărit-o, mi s-a părut o figură cunoscută și mi-am spus că, probabil, o știam din fotografii. Apoi mi-am dat seama că o întîlnisem în raliul Londra — Sydney. „Numai că atunci arătam puțin altfel“, mi-a spus zînd Rosemarie. Într-adevăr, mi am amintit că la Sydney era o brunetă foarte reușită. Acum însă avea părul blond deschis.

Miine trebuie să luăm iar startul: pornim spre Buenos Aires, peste gîful La Plata, unde seara, la 21, vor demara cele 50 de mașini ramase în cursă.

Prima pierdere

Nu știu cu ce să încep, Azi, 16 mai, s-au întimplat atîtea evenimente încît nici nu încerc să le relatez pe toate. Mai ales că nici n-am putere s-o fac. Abia de o oră am ajuns la finiș, morți de oboseală și nu putem adormi deloc. Sîntem prea răscolii de cele întimplate în cursul zilei. Am avut prima pierdere. Din fericire, Ivan Astafiev trăiește, iar rănile, spun medicii, nu sînt grave. Acum se află la un spital din orașul Camargo, la 700 km depărtare de La Paz.

Ce ghinion!... Dar oricît de rău îmi pare de tovarășul meu, oricît de mult mă îngrijorează starea sănătății lui, nu-mi pot înăbuși totuși indignarea. Cum se poate ca pe un asemenea drum să conducă fără centură de siguranță? Mai cu seamă după recomandările insistente care ni s-au făcut acasă, în cursul antrenamentelor, și după atîtea accidente la care am asistat. Safonov și Garkușa, coechipierii lui Astafiev, au reparat repede mașina și amîndoi doresc să ajungă cu ea la finiș. Dar mă tem că colegiul de arbitri n-o să le îngăduie. Întrucît regulamentul maratonului admite continuarea cursei numai cu echipajul întreg. Înlocuirea cu „jucători de rezervă“ e interzisă.

Dar să încerc să relatez cîte ceva despre ultima etapă. După ce am luat startul, la 14 mai, la Santiago de Chile am pornit către vest, spre Pacific, după care ne-am îndreptat spre nord-est și am trecut frontiera cu Argentina. Pe teritoriul Argentinei a început cea mai grea etapă de mare viteză, cred,

I. Kleimanov

(Continuare în pag. 11-a)

CINEMA

Esenin recită pe ecran

Serghei Urusevski are o vechi atracție pentru filmul poetic, pentru filmul de autor. „Serghei Esenin”, la care lucrează în momentul de față, răspunde bine acestei preferințe. Este un film despre un poet. Și un film de autor de la început până la sfârșit: Urusevski este și regizor, și operator, și semnatar (împreună cu Ghennadi Șpalikov) al scenariului. Și tot el ni-l prezintă în rindurile de mai jos.

— Evocarea lui Esenin pe ecran este o încercare pe cât de pasionantă, pe atât de grea. De aceea m-am gândit mult cum să fac filmul, ce modalitate să

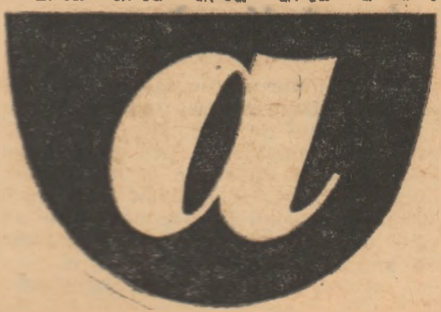
Esenin recitind în saloanele petersburgheze

aleg. Personalitatea lui Esenin a fost extrem de complexă și contradictorie, viața lui, de loc „onorabilă”, adesea de „scandal”, n-a semănat cituși de puțin cu modelele exemplare care se mai întâlnesc în filmele biografice. Nu-i mai puțin adevărat că există oameni cărora tocmai această faimă picantă, adesea îndoielnică, li se pare lucrul cel mai atrăgător la poet, aura lui romantică. Dar, noi am vrut să evocăm esențialul. Iar esențial e ceea ce a scris poetul. Ceea ce a rămas de la el — cele cinci volume de versuri, proză, scrisori care alcătuiesc opera lui completă.

Am hotărât deci să facem un film nu despre biografia lui Esenin-omul, ci despre versurile lui Esenin-poetul. Dar am constatat că iese și una și alta, deoarece versurile sînt adevărata-i biografie, în ele Esenin a fost el însuși până la capăt, s-a confesat deschis și dureros de sincer. În filmul nostru biografia poetului se încheagă de aceea din versurile lui.

Cunoscuții care vin să mai arunce o privire pe platou, ne pun o întrebare

arta
la arta arta
arta arta arta
arta arta arta arta
ta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
ta arta arta arta arta art

stereotipă: „Cine o interpretează pe Isadora Duncan?” Și nimeni nu vrea să creadă că celebra balerină nu va apărea pe ecran. Cum se poate: un film despre Esenin fără Isadora? Se poate, fiindcă ea n-a lăsat aproape nici o urmă în opera poetului (Esenin i-a dedicat doar patru versuri în „Omul negru”: Pe-o femeie oarecare / Peste patruzeci pornită, / O numea fetiță scumpă / Și-o iubea nespus de mult).

Filmul, care pornește de la poezie, cere și o formă poetică specială, o dramaturgie specială. De exemplu, poeziei lui Esenin îi este proprie construcția simetrică (particularitate proprie în genere poeziei populare orale, din care se trage creația lui) — multe din poeziile lui se încheie cu aceleași patru versuri cu care încep. Ne străduim să păstrăm acest principiu de structură și în film: liniile tematice vor fi însoțite de cadre care se vor repeta — refrene poetice, secvențe — amintiri (băiatul călare, mînzul alergînd, fata cu nuiaua — prima dragoste de adolescent a poetului).

Vrem să evocăm apoi și lumea cîntecului popular, a sezătorilor și horelor din care s-a hrănit poezia eseniniană. Episodul inspirat din una dintre primele lui poezii: „Mîndră mai era Taniușa” este important pentru noi nu ca o simplă ilustrare, ci ca o posibilitate de a dezvălui mediul popular, plin de strălucire, de talent și bogăție spirituală care l-a născut și l-a crescut pe Esenin-poetul.

Vom încerca să continuăm într-un fel unele dintre versurile lui. Să povestim ceea ce poetul n-a scris, dar, după părerea noastră, ar fi putut scrie. Îndepărtîndu-ne de imaginile poeziei lui, vom arăta războiul imperialist, singele și moartea oamenilor — eroii esenieni.

Filmul nostru este poetic. Iar personajele lui vor folosi nu o vorbire prozică obișnuită, ci se vor exprima prin versurile lui Esenin. În decoruri, în teatre, în costume, în jocul actorilor nu vom urma îndeaproape detaliile de epocă, faptele concrete din viața poetului. Căci altceva ne interesează: să mergem la esență, să găsim o imagine poetică generalizatoare. Inexactități privind existența concretă vor fi cu duiumul în filmul nostru. Dar altfel nu se poate. Așa sînt legile poeziei. În poezie convenția e necesară, inevitabilă, dar numai în numele adevărului. Al adevărului artistic.

Interpreții filmului nostru sînt: Serghei Nikonenko (Esenin), Natalia Ujvii (mama poetului), Andrei Kostrickin (unchiul), Natalia Belohvostikova (Anna Sneghina), Igor Klas (Pron Ogloblin), Tatiana Ignatova (Taniușa), Evgheni Kindinov (băiatul blond), Svetlana Suhovei (fetița cu vaca). Pictor-scenograf — David Vinnitki. Compozitor — Kirill Molceanov. Coregrafia — Igor Moiseev.

Fără cuvinte...

INTERVIU

Duke Ellington lucrează, lucrează, lucrează

De numele lui Edward Kennedy Ellington, sau Duke Ellington — cum îl știe o lume întreagă — este legată o bună parte din istoria jazzului. Prima lui orchestră a luat ființă în 1917. Era o formație mică, dar ea a pregătit te-

renul pentru apariția faimosului „Big Band” — orchestra mare, care i-a adus lui Ellington faima de compozitor, dirijor și pianist.

În întreaga-i carieră artistică, de mai bine de cinci decenii, Duke a scris și a servit numai muzica de jazz, în care a văzut o expresie a vieții moderne, a sufletului populației de culoare din America. Arta lui a stîrnit admirația lui Leopold Stokowsky, Arturo Toscanini, Eugene Ormandy...

Neîntrecutul „duce” al jazzului a fost aplaudat pe mai toate meridianele. Zi-lele acestea a venit rîndul publicului sovietic să facă cunoștință cu virtuozitatea lui.

— De mult doream să vizitez țara dumneavoastră, fără de mari muzicieni. Pentru mine ea este admirabilă în primul rînd prin faptul că aici s-a născut Rimski-Korsakov, întemeietorul orchestrei moderne.

— Ce loc ocupă jazzul în muzica modernă?

— Important este nu atît specificul genului, cît conținutul, ceea ce vrea compozitorul să spună oamenilor. Și, bineînțeles, personalitatea artiștilor: Billy Strayhorn, Jango Reinhardt, Louis Armstrong, Ella Fitzgerald... Toți aceștia pot fi considerați, în cel mai deplin sens al cuvîntului, creatori ai artei jazzului.

Îi adăugăm cu amîndouă mîinile și pe Duke. Muzica lui este cunoscută de toți iubitorii genului. Miniaturile „Ecol Harlemului”, „Singularitate”, „Caravana”, suitele de amplă respirație, partiturile muzicale la o serie de spectacole, între care „Poporul meu”, închinat de compozitor centenarului abolirii sclavajului, au făcut ocolul lumii.

Muzica lui Ellington s-a impus, de altfel, nu numai prin bogăția conținutului, prin dramatism, ci și prin coloritul ei sonor unic. Acesta este creat de vechii colegi ai lui Ellington, instrumentiști talentați ca: baritonistul Harry Carney, care cîntă cu Ellington din 1926 neîntrerupt, trompetistul Cooty Williams, căruia i-a fost dedicată una dintre cele mai fermecătoare lucrări de jazz, „Concert pentru Cooty”, saxofoniștii Russel Procop și Paul Gonzalves, trompetistul Mercer Ellington, fiul „ducelui”. Toți, precum și alți colegi mai tineri, îl însoțesc pe Duke în actualul turneu.

Duke Ellington este și azi, ca în tinerețe, de o hărnicie și o putere de muncă fantastică.

— Eu și orchestra mea n-avem zile libere, week-end-uri, noi lucrăm, lu-erăm, lucrăm...

Prima lui dimineață sovietică artistul și-a petrecut-o la pian, cîntînd, improvizînd, componînd, după care, răs-punzînd la întrebările ziaristilor, a plecat la Leningrad. De acolo este așteptat la Minsk, Kiev, Rostov-pe-Don și Moscova.

L. Gherasimova
V. Volintev

TEATRU

Don Carlos fără fals romantism

Teatrul „Mardjanisvili” din Tbilisi a pus în scenă piesa „Don Carlos” de Schiller. Regizorul Dodo Alexidze a făcut în primul rînd un spectacol despre libertatea politică și individuală a omului.

Destinele personajelor se interferează la polul libertății. Regizorul le-a împărțit riguros în două grupuri: cei care exaltă libertatea și cei care o asupresc. Din prima categorie fac parte marchizul de Posa, Don Carlos, tinăra regină și dintr-a doua — regele Filip, ducele de Alba, duhovnicul regelui: Domingo, marele inchiizitor, este geniul rău al fanatismului, a cărui forță se exercită chiar și asupra lui Filip al Spaniei. Această forță a convingerii fanatică a fost condamnată de Schiller și în „Scrisori despre Don Carlos”.

Spectacolul gruzin îl face pe dramaturgul german participant la dezbaterile filozofice, sociale și estetice din zilele noastre, fără tentative artificiale, forțate, de modernizare. „Don Carlos” la Tbilisi este în ea o dovadă a actualității clasiceilor.

Adîncimea psihologică a jocului actorilor și adevărul istoric se îmbină în spectacol cu o tendință politică și socială deschisă, manifestă. Interpreții vorbesc simplu și firesc, astfel încît ideile și sentimentele eroilor ajung la spectatori fără să se piardă nimic din conținutul lor.

Ansamblul actoricesc îi are în frunte pe V. Godziasvili, care în rolul lui Filip

crează imaginea complexă a autocratului despot, intrigant și pe K. Mazradze, un marchiz de Posa purtînd inspirat ideile dramei clasice, apărînd cu pasiune și fermitate pozițiile morale și cetățenești.

În rolurile regina Elisabeta și Don Carlos, tinerii actori Medeea Bibileisvili și Marlen Egutia dau o replică demnă rutinașilor lor colegi. M. Davi-

Contesa Eboli (E. Kipsidze)

tașvili, I. Tripolski, E. Kipsidze, T. Sakvarelidze, G. Tatișvili, D. Kutateladze sînt ceilalți excelenți interpreți ai spectacolului, la care au mai contribuit pictorul P. Lapiasvili și compozitorul Otar Taktakișvili.

CINEUMOR

Vrînd odată să distreze niște prieteni care veniseră să-l viziteze, Charlie Chaplin s-a apucat să imite cîteva persoane cunoscute. La sfîrșit a cîntat o arie dintr-o operă italiană cu atîta artă, încît unul dintre cei de față a exclamat:

— Charlie, ai o voce minunată! Cum de n-am știut pînă acum?

— Eu? Voce minunată? — a protestat Charlot. Glumești! Habar n-am să cînt! N-am făcut decît să-l imit pe Caruso!

Prin mulțimea de admiratori care-l înconjură pe Alberto Sordi s-a strecurat o femeie bătrînă și i s-a adresat:

— Domnule Sordi, vă rog un autograf pentru o bătrînă.

— Cu plăcere, a răspuns Sordi cu galanteria care-l caracterizează, dar nu vîd nici o bătrînă.

Actorul francez Louis Jourdan povestea unor prieteni despre America, unde a trăit douăzeci de ani:

— Se construiește într-un ritm extraordinar de rapid. De exemplu, treci dimineața pe lângă un viitor zgîrie-nori din care nu-i gata decît parterul. Iar seara, cînd te întorci, vezi cum sînt zărlite în stradă lucrurile celor care nu și-au plătit chiria.

Iar un alt actor francez, Jean Marais, își amintea de o pîjanie din Japonia:

— Am vrut să gust și eu, din curiozitate, rachiul de orez. După primul pîhărel am simțit că în jurul meu totul se clatină. I-am spus chelnerului: „Cam tare rachiul dumneavoastră!” — „Nu vă speriați, stimate domn, a răspuns chelnerul, nu-i decît un cutremur obișnuit”.

(Din „Sovetski ekran”)

ARHEOLOGIE

Palatul lui Darius și grădinile lui Artaxerxe

Suza a fost capitala vechiului regat persan sub dinastia Ahemenizilor. Orașul și cîmpia din jur au fost însă locuite mult mai de timpuriu, așa încît săpăturile au atins nivele anterioare perioadei susamintite. Astfel, în oraș, nivelul cel mai jos datează de la începutul mileniului II î.e.n., de pe vremea lui Hamurabi, iar în împrejurimi au fost dezgropate așezări din mileniul V. Totuși, cele două mari descoperiri făcute anul trecut privesc dinastia Ahemenizilor, al cărei fondator, Cyrus cel Mare, este socotit și întemeietorul regatului persan. Este vorba de două plăci de fundație ale palatului lui Darius și de un palat construit probabil de Artaxerxe II pe malul apusean al râului Cahour, care trece prin Suza.

Așezarea de la Suza nu are nimic spectaculos. Cele mai frumoase opere de artă care au rezistat timpului (ca de pildă friza arcașilor executată din cărămizi emailate) se află în diverse muzee: Luvru, Muzeul arheologic din Teheran și micul muzeu din Suza. La fața locului nu au mai rămas decât câteva postamente de coloane, pardoseli de beton sau plăci și nenumărate fragmente de pietre. Zidurile de cărămizi nearse s-au fărâmițat curind după ce au fost scoase la lumină, iar coloanele, confecționate din lemn, au dispărut de mult. Pentru a reconstitui așezarea trebuiau deci să fie găsite fundațiile zidurilor, care erau din cărămidă arsă, după care urmează să fie înălțată dea-

țările care le-au furnizat sau au adus alte contribuții. Inscripția amintește apoi că palatul a fost construit din ordinul lui Darius și că regele însuși a supravegheat lucrările. Textul elamit dă mai multe amănunte asupra contribuției fiecărei țări și, în plus, descrie cum a fost construită terasa pe care se înalță palatul. Această terasă, numită Apadana, era o lucrare impresionantă: pe o suprafață de 4 hectare solul fusese înălțat cu 10 m îngrămădind pământ și pietriș între niște ziduri exterioare. Cite coșuri au trebuit să fie umplute, transportate și golite pentru a obține 400.000 m³ de material de rambleu!

Arheologii sint convinși că plăcile au fost găsite chiar în locul unde fuseseră îngropate, în consecință, atribuie una dintre ele palatului construit de Darius, căruia trebuie să-i fi aparținut numeroase alte clădiri de pe Apadana. Dimensiunile plăcilor confirmă că ele au fost tăiate pe vremea lui Darius, căci respectă unitățile de măsură folosite atunci indocosebi la fabricarea cărămidizilor.

Descoperirea palatului de pe malul râului, la câteva sute de metri de Apadana, se datorește unui buldozer care s-a ciocnit de baza unor coloane de marmură cenușie. Mai întâi arheologii au crezut că au găsit rămășițele unei clădiri mai recente pentru care fuseseră folosite elemente de construcție mai vechi. Curind, însă, și-au dat seama că dezgroapă un palat ahemenid pe care

Cele mai vechi ruine ale Suzei au aproape 4.000 de ani

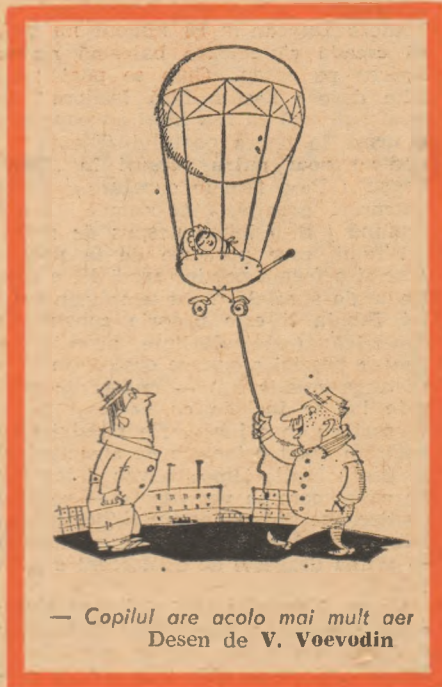
supra lor o porțiune din ziduri, pentru ca încăperile să se contureze mai bine.

În timp ce căutau fundațiile arheologii au dat de cele două plăci care străjuiau una din porțile palatului și constituie o „premieră”, întrucît pînă la ele nu mai fuseseră găsite asemenea inscripții întregi. Cele două texte, redactate în limbile elamită și babiloniană — mai lipsește deci versiunea în persana veche, a treia limbă oficială în regatul Ahemenizilor — sint gravate cu caractere cuneiforme pe cele șase fețe ale plăcilor de marmură cenușie, intacte, cu excepția unei mici ciobituri. Amindouă încep cu titlatura adoptată de Ahemenizi: „Sint Darius, marcel rege, regele regiilor, regele țărilor, regele pămîntului, fiul lui Histaspes, Ahemenidul”. Abia după aceea urmează invocarea zeului Ahuramazda care, în fragmentele cunoscute pînă acum, venea în frunte.

O altă surpriză a constituit-o diferența dintre cele două texte, cu excepția titlaturii. Versiunea babiloniană enumeră pe de o parte materialele prețioase folosite la construirea și împodobirea palatului (lemn de cedru, aur, fildeș, marmură, lapis-lazuli) și pe de alta

nici nu-l bănuiau. După două luni de săpături au văzut că se află în fața unei săli hipostile mărginite de coloane; ansamblul număra 120 de coloane și ei au regăsit bazele a 64 din ele. Probabil că în continuarea sălii se aflau alte încăperi care urmează să fie degajate. Toate bazele coloanelor dezgropate sint din marmură cenușie, dar în timp ce ale sălii au forma rotundă, ale porticelor sint pătrate. Faptul că nu a apărut nici urmă de coloană sau de capitel îi face pe specialiști să presupună că acestea erau de lemn, ca la multe construcții de pe vremea aceea. Dar depunerile de ghips și vopsea albastră de lângă bazele coloanelor lasă să se presupună că acestea din urmă erau îmbrăcate în ghips vopsit.

Care era destinația palatului înălțat pe malul râului în secolul IV î.e.n.? Probabil că regele Artaxerxe II, după cum menționează inscripția, se retragea acolo pentru a se destinde în mijlocul unei vegetații bogate, a cărei dezvoltare era favorizată de apropierea apei. Într-adevăr, textele ahemenide vorbesc despre grădini minunate, „paradisuri”, în care regii se odihneau fără a se depărta de palatele oficiale.

MATEMATICĂ

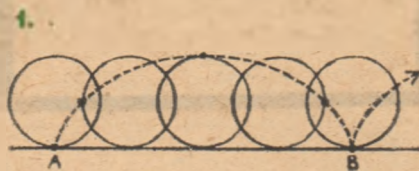
Grația geometrică a „Frumoasei Elena”

Din *kyklos* și *eidos*, în limba greacă *cerc* și, respectiv, *aspect*, s-a născut cuvîntul *cicloida*. Pe cei cărora această noțiune nu le prea face plăcere, îl informăm că cicloida a fost poreclită *Frumoasa Elena* a geometriei. Nu numai pentru grația ei desăvîrșită, ci și pentru că a provocat, întocmai ca legenda fîlcă a lui Zeus, multe dispute între numeroșii ei „admiratori”.

Iar pe cei care n-au cunoscut-o încă pînă acum îl rugăm să-și imagineze un cerc care se rostogolește, fără alunecare, pe o dreaptă fixă situată în același plan cu cercul. În cursul acestei mișcări, un punct fix de pe cerc descrie curba pe care geometrii au numit-o *cicloida*.

Prima lucrare importantă despre această linie, unică în felul ei, s-a datorat fizicianului și matematicianului italian Evangelista Torricelli (sec. XVII). La 14 ani după apariția tratatului lui Torricelli, un alt matematician celebru, Blaise Pascal, a venit în contact cu un fenomen omenesc care n-avea nimic comun cu matematica: o cumplită durere de dinți. Negăsind altă alinare, savantul a început să mediteze la... cicloida. Drept care, în 8 zile s-a născut un nou tratat, care a atras atenția matematicienilor asupra acestei curbe.

În primul rînd, matematicienii — dar nu numai ei — și-au pus întrebarea: cit de lungă poate fi o cicloida? Răspunsul nu-i atît de simplu. Priviți desenul 1. Dacă diametrul cercului format este egal cu 1, atunci baza liniei cicloide, dreapta cuprinsă între A și B, va fi egală, conform unei formule consacrate, cu valoarea irațională π . Ne-am putea deci aștepta ca lungimea cicloidei să fie, la rîndul ei, exprimată printr-un număr irațional. Ea s-a dovedit însă perfect rațională, mai exact, egală cu de 4 ori diametrul cercului format. Ceea ce a și fost demonstrat de

Christopher Wren, constructorul catedralei londoneze Sf. Paul.

Galilei, pe de o parte, Roberval și Torricelli, pe de alta, au calculat în mod diferit suprafața cuprinsă între cicloida și dreapta AB. Primul a găsit că ea este de π ori mai mare decît suprafața cercului, ceilalți au susținut că e de 3 ori mai mare.

Apoi a intrat în joc fizicianul și astronomul olandez Huygens care, atras de proprietățile mecanice ale cicloidei, a elaborat teoria mișcării pendulului (el a construit, de altfel, în 1657, primul ceas cu pendul) și a descoperit noi proprietăți ale cicloidei, între altele, așa-numita *tautocronie*: dacă întoarcem curba din desenul 1 și așezăm, indiferent în ce loc al ei, bile care să se rostogolească fără frecare, ele vor

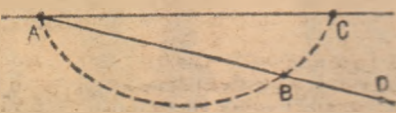

șta știința știința știința știința
știința știința știința știința
șta știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința

ajunge în punctul cel mai de jos în aceeași unitate de timp (același lucru se constată și la o cupă, a cărei suprafață interioară e formată prin mișcarea unei cicloide în jurul axei ei verticale, care trece prin punctul inferior).

Inspirat de proprietățile cicloidei, matematicianul elvețian Johann Bernoulli a inventat problema *brahistocroniei* (în limba greacă: *brachistos* = cel mai scurt, *chronos* = timp), prin care cerea să se afle linia curbă de-a lungul căreia se poate ajunge în cel mai scurt timp dintr-un punct situat la un anumit nivel, în altul, aflat mai jos. Problema lui Johann Bernoulli a fost rezolvată de fratele lui, Jacob, dar și de Leibniz și Newton. Cu toții au găsit ca linia curbă care se cerea aflată este o cicloida. Din desenul 2 rezultă limpede

2.

că pentru a ajunge în punctul B un corp oarecare, o bilă să zicem, trebuie să se deplaseze și în sus. Cu toate acestea, pe *brahistocronă* el ajunge mai repede chiar decît dacă ar urma o linie dreaptă sau orice altă curbă.

Sint numai câteva din însușirile grațioasei linii curbe, numită și *Frumoasa Elena* a geometriei, care a frîmțat timp de secole, mințile matematicienilor. Ea ridică însă și acum probleme dificile. De exemplu: dacă un cerc care se rostogolește pe o linie dreaptă formează o cicloida, ce traseu trebuie să urmeze un cerc ca un punct oarecare de pe el să formeze o linie dreaptă? Sau, mai concret, ce drum să-și aleagă

3.

un vehicul (ca acela din desenul 3) pentru ca pasagerii să nu simtă hîrtoapele?

ZOOLOGIE

Un nou „intelectual” al mărilor?

Dintre toate marile sălbăticiuni ale junglei submarine, cea mai ciudată, cea mai studiată de cercetători este astăzi orca. Pe urmele ei se ațin plonjorii comandantului Cousteau, ai lui Roman Bravo în Mexic, doctorului Newman în Canada, zoologii tuturor națiunilor angajate în vastul program internațional de studii oceanologice. Și lucrul nu e de mirare, deoarece orca e înconjurată de un mister: este acest splendid ani-

GEOFIZICĂ

De unde vin norii irizanți?

Înainte de răsăritul soarelui sau după apusul acestuia, pe fondul cerului crepuscular apar uneori niște nori irizanți care acoperă cerul cu un văl ușor luminescent. Sint atât de gingași și de străvezii încît se văd stelele prin ei. La o anumită oră, riguros determinată; a zorilor sau a nopții ei dispar însă „fără urmă“...

Cînd, acum 80 de ani, norii irizanți au început pentru prima oară să fie observați de astronomi, nimeni n-ar fi bănuț că se abordase un fenomen care nici pînă azi n-a putut fi lămurit. În 1885 a fost stabilită și înălțimea la care apar norii irizanți: 75—80 de kilometri deasupra Pămîntului, într-o regiune numită astăzi mesosfera. Chiar și numai acest lucru îi deosebește de altfel, de „semenii“ lor albi-cenușii, care iau naștere la o altitudine ce nu trece de 15 kilometri.

Un alt moment important din istoria cunoașterii acestor nori misterioși a fost căderea faimosului corp ceresc „tungus“ în zorii zilei de 30 iunie 1908. După explozia lui, norii irizanți au aco-

ricani care au lansat, din Suedia, o rachetă în norii irizanți urma să decidă într-un fel sau altul asupra controversei. Cercetătorii amintiți au izbutit într-adevăr să captureze o „bucată“ de nor. Analizele au dus la concluzii uimitoare. S-au descoperit particule solide, printre care particule conținînd fier și cristale de gheață.

Așadar, în straturile superioare ale atmosferei există totuși apă? Dar de unde provine ea? S-a spus că la marile altitudini vaporii de apă ar putea lua naștere în urma pătrunderii fluxurilor de protoni în atmosfera terestră. Fuziunînd cu oxigenul atmosferic, ei ar produce vaporii de apă, o așa-numită „ploaie solară“.

Savantul sovietic Gheorghi Martinevici este și el un partizan al originii solare a norilor irizanți. El a observat teoretic lanțul de reacții care duc de la protonii solari la vaporii de apă. Mai mult, a descoperit chiar o legătură directă între norii irizanți și auroarele polare, luminescențe ale cerului la poli sub influența particulelor de protoni

Secretele cerului sint mai întii descoperite pe Pămînt

care pătrund acolo în atmosferă. Nu cumva așa se explică și de ce norii irizanți sint atrași mai ales de latitudinile înalte?

Alți cercetători care au, la rîndul lor, argumente convingătoare socotesc însă că vaporii sint purtați în straturile superioare ale atmosferei de jos, datorită puternicilor curenți de aer ascendenți.

În aceste împrejurări, a XV-a Adunare generală a Uniunii Geodezice și Geofizice Internaționale, care a avut loc luna trecută, n-a putut tranșa disputa. Problema norilor irizanți a rămas mai departe deschisă.

perit literalmente cerul Siberiei, al părții europene a Rusiei, țările europene, întinzîndu-se pe o suprafață de trei milioane de kilometri pătrați. Nopțile au devenit mai luminoase. Un norocos fotograf amator din Anglia a obținut chiar o fotografie a unei catedrale la lumina norilor irizanți.

Era o simplă coincidență? Sau abundența de „văluri cerești“ a fost o consecință directă a exploziei? Ispita de a face o legătură între aceste două fenomene era mare. În felul acesta a apărut o ipoteză care socotea că norii irizanți au luat naștere din particulele solide formate cu prilejul dezintegrării corpului „tungus“. Ea ignora, însă, împrejurarea că norii irizanți fuseseră observați cu cîteva ore înainte de explozia din taigaua siberiana.

Cu toate acestea, ipoteza originii peliculei irizante din particule foarte mici de pulbere meteoritică continua a se bucura de trecere în lumea specialiștilor, dar într-o formă mai generală și pe baza celor mai recente date științifice. Arzînd în atmosferă, meteoriții de proporții mici dau naștere unei cantități îndestulătoare de pulbere spre a forma nori, afirmă partizanii acestei ipoteze. Dar principala problemă de care se lovesc toate ipotezele nu și-a aflat totuși răspunsul: de ce apar norii irizanți numai vara și numai în regiunile situate între 50—70 de grade latitudine nordică și 40—60 grade latitudine sudică. În același timp, se știe, aversele meteoritice se abat asupra celorlalte regiuni diverse latitudini în tot cursul anului.

Începînd din 1957 norii irizanți au început deci să fie supuși unor observații sistematice. Mai mulți cercetători au avansat niște „ipoteze de gheață“ care — socoteau ei — pot explica caracterul sezonier al norilor luminoși. Într-adevăr, la altitudinile unde aceștia iau naștere, oricît de paradoxal ar părea acest lucru, vara domnește o temperatură mult mai scăzută decît iarna; se poate întîmpla, de pildă, ca în lunile de vară să se înregistreze valori de minus 140 de grade, iar iarna de numai minus 10 grade.

Adversarii originii „glaciare“ a norilor irizanți aveau, însă, pînă în ultima vreme un argument puternic: în straturile superioare ale atmosferei nu există apă și, deci, nu poate exista nici gheață.

O experiență făcută de savanți ame-

ricani care au lansat, din Suedia, o rachetă în norii irizanți urma să decidă într-un fel sau altul asupra controversei. Cercetătorii amintiți au izbutit într-adevăr să captureze o „bucată“ de nor. Analizele au dus la concluzii uimitoare. S-au descoperit particule solide, printre care particule conținînd fier și cristale de gheață.

Așadar, în straturile superioare ale atmosferei există totuși apă? Dar de unde provine ea? S-a spus că la marile altitudini vaporii de apă ar putea lua naștere în urma pătrunderii fluxurilor de protoni în atmosfera terestră. Fuziunînd cu oxigenul atmosferic, ei ar produce vaporii de apă, o așa-numită „ploaie solară“.

Savantul sovietic Gheorghi Martinevici este și el un partizan al originii solare a norilor irizanți. El a observat teoretic lanțul de reacții care duc de la protonii solari la vaporii de apă. Mai mult, a descoperit chiar o legătură directă între norii irizanți și auroarele polare, luminescențe ale cerului la poli sub influența particulelor de protoni

acestor zone de radiație inter... și mai cu seamă a radiațiilor generate de exploziile cromosferice din Soare, radiația cosmică a început să fie socotită unul din principalele obstacole în calea pătrunderii omului în Cosmos.

După părerea unor specialiști sovietici, în momentul de față trebuie studiată însă cu precădere problema imponderabilității. Se știe că chiar dacă omul se află foarte scurt timp în această stare ea impune o „reorganizare“ a multor organe și sisteme fiziologice. Pe baza analizei unor date experimentale, specialiștii sovietici au izbutit să descopere cîteva din mecanismele care stau la temelia unora din aceste schimbări și au pus la punct metode și mijloace care permit omului să se opună într-o oarecare măsură acțiunii negative a imponderabilității de lungă durată.

Prea puțin studiată este încă influența imponderabilității, singură sau împreună cu alți factori, asupra principalelor procese biologice ca înmulțirea și dezvoltarea celulelor organismului uman. Or, e foarte important de știut, de pildă, în ce sens pot modifica ei caracterele ereditare, fiziologia structurilor subcelulare și celulare, în ce măsură s-ar răstrînge aceste modificări asupra viabilității organismului, a stabilității sistemelor vitale închise. În experiențele pe sol nu se poate studia acțiunea biologică a factorilor amintiți din cauză că dificultățile de ordin tehnic nu permit reproducerea condițiilor unei imponderabilități îndelungate sau obținerea unor componente ale radiației cosmice, cu intensitatea respectivă.

Studiind datele obținute pînă acum, cercetătorii au observat că, sub influența diversilor factori de zbor, între care radiația cosmică și imponderabilitatea, în structurile ereditare ale unor obiecte biologice — celule de măduvă osoasă de la șoareci, semințe de plante superioare, bacterii, microsporii etc — se petrec dereglări importante. În același timp s-a stabilit că zborurile efectuate pe orbite aflate sub centurile de radiație a Terrei sau în imediata vecinătate a lor n-au provocat modificări persistente ale activității vitale a mamiferelor și altor obiecte biologice folosite.

O altă etapă importantă în realizarea programelor biologice de cercetare a Cosmosului a fost marcată de zborurile pe traseul Pămînt — Lună — Pămînt. Experiențele făcute cu aceste prilejuri sint mai ales interesante prin împrejurarea că au oferit posibilitatea studierii efectelor biologice ale radiației ionizante din centurile de radiație ale Pămîntului, ca și ale componentei grele a radiației cosmice primare și protonilor din exploziile solare atunci cînd nu există atmosfera terestră și cîmpurile magnetice cu rol de ecran pentru Pămînt. Primele rezultate ale acestor cercetări au fost recent definitivare. S-a aflat astfel că doza totală de radiație cosmică înregistrată de diverse aparate utilizate în mai multe zboruri este aproximativ aceeași. După revenirea pe Pămînt broaștele țestoase utilizate în experiențe au continuat să fie active; se deplasau, mincau normal etc. În cursul experiențelor ele au pierdut circa 10 la sută din greutate. Studiul unor indici sanguini — numărul de leucocite, eritrocite, procentul de hemoglobină — și electrocardiogramele nu au evidențiat modificări esențiale la animalele de experiență față de cele de control. Analiza morfologică și histo-chimică a unor organe și țesuturi ale broaștelor țestoase (care au zburat cu

BIOLOGIE COSMICĂ

Radiație, imponderabilitate și broaște țestoase

Rapida evoluție a cosmonauticii îi face pe specialiști să considere că rolul omului în studierea și valorificarea spațiului cosmic, îndeosebi a celui circumterestru și circumlunar va crește mult în viitorul apropiat. Problemele care vor fi cercetate în laboratoarele cosmice vor fi și ele mai complexe, durata șederii omului în Cosmos va spori.

În aceste condiții, securitatea zborului în Cosmos impune soluționarea unor probleme de ordin tehnic, medical și biologic. Trebuie studiată, de pildă, acțiunea biologică a unor factori cosmici, pentru a se putea aprecia gradul primejdiilor posibile și, evident, a pune la punct metode și mijloace de protecție a organismului. O deosebită atenție trebuie acordată apoi imponderabilității și radiației cosmice. Pînă a se fi descoperit centurile de radiație ale Pămîntului, radiația ionizantă din spațiul cosmic nu era socotită un factor care să poată influența substanțial securitatea zborului. Dar, o dată cu descoperirea

— Dacă e viață pe Venus? Și încă ce viață!!!

„Zond-5“ a arătat anumite modificări în conținutul de glicocen și fier din ficat și modificări de structură ale splinei. Dar experiențele ulterioare nu au confirmat aceste fapte. În sfîrșit, s-a văzut că zborul a stimulat creșterea și dezvoltarea semințelor de grâu, orz, ceapă, dar și manifestarea unor dereglări ale cromozomilor lor. În majoritatea cazurilor aceste modificări nu s-au dovedit nici calitativ, nici cantitativ de dereglările înregistrate cu prilejul experiențelor pe orbite circumterestre joase.

mal un ucigaș singeros sau un „intelectual“ al mărilor, mai inteligent decît delfinul?

Specialiștii definesc orca ca un delfin de mari dimensiuni, care poate atinge chiar nouă metri lungime și avînd maxilarele înarmate cu puternici dinți conici. Vinînd de obicei în cete, ea atacă orice animal marin, indiferent de talie, iar aria de răspîndire, din mările nordice în cele tropicale, o face cu atît mai primejdioasă. Teribila ei agresivitate i-a adus în antichitate numele de orca-gladator, iar astăzi de balena ucigașă sau tigrul mărilor. Navigatorii și exploratorii povestesc lucruri uimitoare despre isprăvile ei. Orca a fost văzută săltîndu-se pe gheață și înhățînd focuri sau chiar smulgînd cu cruzime limba marilor cetacee. Cercetătorii au mai reținut apoi ciudata colaborare, observată încă în secolul trecut, între orca și baleniarele de pescuit: cete de orci încercuiesc balenele și le dirijează spre harponeri. Dar — ceea ce este și mai extraordinar — este comportamentul ulterior: după harponare orca se strecoară sub balenă susținînd-o la suprafață pînă la sosirea balenierelor.

Dar de ce orciile, în stare să ucidă rapid un megapter, îl lasă pe om să-și vadă de treabă? Și de ce se mulțumesc numai cu limba victimelor? Sint întrebări care continuă să rămînă fără răspuns dar care, odată limpezite, ar putea explica cum a devenit cinele tovarășul omului. Într-adevăr, asemănarea dintre comportamentul unei haite

Se pare că orca promite a fi, ca și delfinul, un bun prieten al omului

de lupi la vînătoare și acela al unei bande de orci în aceeași situație e uimitoare. Încît cooperarea între om și orcă n-ar fi de fel imposibilă. Reținînd înrădirea cu delfinii, mai mulți zoologi au început să studieze comportamentul orciilor și prin această prizmă. Într-un rînd, o ceată de orci care deșirau năvoadele unei flotile de pescuit au fost atacate cu tunuri lans-harpon, care au ucis un exemplar. Cîteva minute mai tîrziu animalele se fereau de navele cu tunuri, asaltîndu-le în schimb pe cele neînarmate, deși toate erau de același tip. Era evident că orciile recunoșteau primejdia după infimul detaliu de suprastructură care este un tun lans-harpon.

Un alt exemplar de balenă-ucigașă, capturat în largul golfului Vancouver, s-a dovedit a fi cît se poate de amabil cu experții, acceptînd înregistrarea de encefalogramă, electrocardiogramă și a sunetelor pe care le scoate. Observată în continuare, ea a manifestat, ca și delfinii, o vie dorință de a comunica. își recunoștea propriile sunete etc. Lipsa de agresivitate față de om a fost de altfel observată la orca și în alte împrejurări. ea și în condiții de captivitate se pare, se împacă bine.

Poșta medicului

N.S.G.G.M. — București : 1) 1 1/2—2 m. 2) Evident că după o scurtă pauză. 3) E o opinie, dar nu și o certitudine. 4) Nu știm. 5) Adresați-vă revistei care a publicat respectivul articol. 6) Ca orice funcție fiziologică este bine să fie exercitată în limitele normalului. 7) Nu.

MARA — Caraș-Severin : Vă puteți adresa Institutului de endocrinologie C. I. Parhon, bd. Aviatorilor 34, București.

CORNEL POPESCU — București; PAUL VINTER — București: Împotriva cuperozei evitați apa rece, fierbinte, săpunul, soluțiile alcoolice, masajul. Aplicați comprese cu infuzie de muștel, la care ați adăugat extract de hammamelis 10%. În același timp evitați consumul de condimente, grăsimi, băuturi alcoolice.

PE. GE. CE. București : 1) În primele patru luni de graviditate, rația alimentară va cuprinde 1 g proteine/1 kilocalorzi, apoi în a doua perioadă a sarcinii, 1,5 g proteine/1 kilocalorzi. Din hrană nu trebuie să lipsească zilnic 800 g lapte și 200 g carne sau 2 ouă, 50 g brinză, și 250 g pește, completate cu proteinele din pline, făinoase, legume și fructe. În perioada de alăptare nevoia de proteine va crește la 2 g/kilocalorzi. În privința glucidelor, se recomandă 4—6 g/kilocalorzi, de preferință din fructe, legume, cereale, cartofi, pline intermediară. Grăsimile se prescriu, ca și în rația normală, între 1—1,5 g/kilocalorzi, o treime din ele fiind de origine animală, deoarece acestea conțin vitamina A și D. Pentru acoperirea necesităților de vitamina C, se recomandă fructe crude și salate verzi. Cantitatea de apă va fi de până la 2 l/zi, iar în perioada de lactație până la 2,5 l/zi. Cantitatea totală de sare nu va depăși 5—6 g/zi; 2) Prin conținutul său bogat în proteine, grăsimi, zaharuri și substanțe minerale polenul are o mare valoare nutritivă, fiind folosit mai mult ca aliment decât ca medicament propriu-zis. Doza zilnică optimă de polen este de 20 g, consumat ca atare sau amestecat cu miere în proporție de 1 : 4 părți. O lingură din acest amestec în fiecare dimineață și înainte de masă are efecte bune în debilitate,

DARIE LAURENȚIU — Cluj : Simptomele pe care le acuzați nu se potrivesc deloc cu diagnosticul de hidronefroza (și nu nevroză) pus de către medic, pare-se pe bază de radiografie. Sfatul nostru este să consultați un urolog.

NEAGU DAN — București : Nu știm la ce tipuri migrenoase vă referiți, deoarece clasificări „obișnuite” sînt cu duimul. Mai greu este de fixat o conduită de tratament. În orice caz în perioada care precede criza se recomandă sedative (amital sodic, cloralhidrat), vasodilatatoare (papaverină), iar în timpul crizei medicamentul specific este Cofedol (2—4 tabl/zi). Se pot obține bune efecte preventive prin derivați ai acidului liserig (produsul Deseril-Sandoz), administrați în cure de 10 zile/lună.

B. TRAIAN — Hunedoara : Cauzele gingivitelor cronice trebuie căutate în lipsa igienei bucale, în tartrul dentar supra și subgingival, cariile cu gangrenă purpură, favorizate de tulburări gastrointestinale, avitaminoze, intoxicații, disendocriin etc. Tratatamentul constă în: detartraj, cauterizări cu clorură de zinc 20%, la 2 zile, badijonări cu: Rp. Sulfatiazol 4 g, glicerină neutră 20 g, bicarbonat de sodiu 2 g; spălături bucale largi cu irigatorul cu soluții de permanganat de potasiu 0,50-2000 g + bicarbonat de sodiu 2 linguri; regim alimentar neiritant; vitamina C₃₀₀ 4—5 cpr./zi.

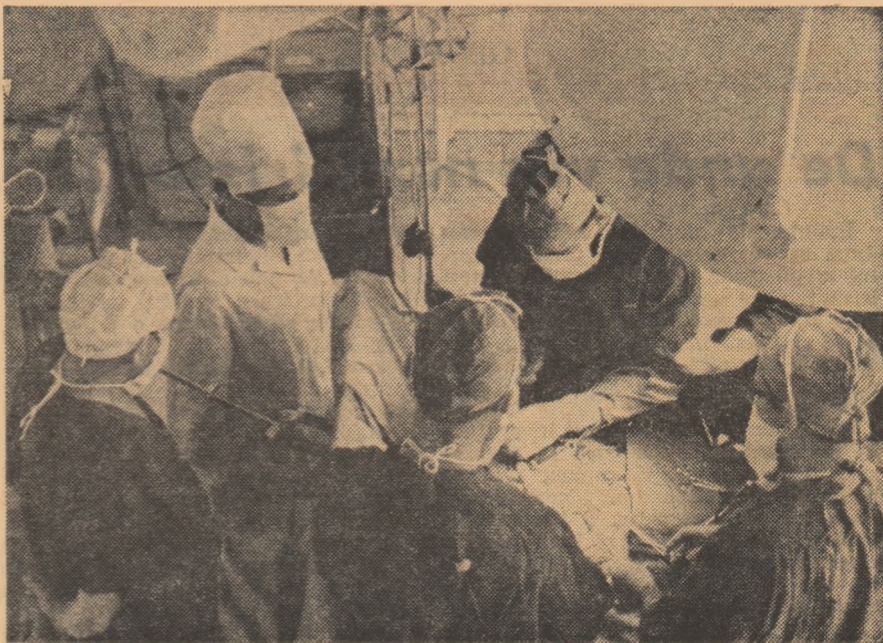
P. FLORICA — Timișoara : 1) Oare această asimetrie a sinilor nu este consecința actului necugetat al cine știe cărei „doftorone” de țară care, în timpul „crizei genitale” a noului născut, cînd glandele mamare se tumefiază, secretînd un lichid lăptos, (denumit de profani „lapte de vrăjitoare”) storc sinul distrugînd astfel țesutul glandular? Oricum este bine să consultați un endocrinolog! 2) Viziutul în urechi este un semn de otoscleroză. Vă sfătuim să consultați un otorinolaringolog, în eventualitatea unui tratament cu Heparină lipocaică sau cu Otonaurine.

IOANA ION — București : Piinea de Graham se prepară din făină din care nu s-au scos țărțile, cu apă, fără sare; este bogată în vitamine B, E, minerale și celuloză. Fiind greu de digerat nu este recomandabilă în tratamentul obezității, preferabilă fiind o cantitate redusă de piine intermediară prăjită. 2) Adresați-vă Centrului de medicină sportivă, bd. Muncii nr. 38, București.

CRIMIZADE N. — București : În aderențele postoperatorii sînt indicate împachetări cu nămol de 30—40 minute la fiecare două zile, urmate de băi sau dușuri calde. Tratatamentul se poate face la Constanța, Eforie, Tekirghiol, Amara și chiar... București (Spitalul Brîncoveanu). La 2—3 luni după terminarea curei de nămol vă recomandăm un tratament cu diatermie sau ultrasunete de 15—20 sesiuni, concomitent cu băi de șezut calde și masaj abdominal.

LUDUȘAN ION — Sibiu : În toate afecțiunile gastrice, accentul principal trebuie pus pe un regim de viață și de alimentație cumpătat, ce trebuie respectat cu strictețe cel puțin un an, pînă la totală dispariție a simptomelor. În ce privește medicația recomandată ea este foarte bună, dar trebuie continuată conform prescripțiilor.

(Continuare în pag. 11 a)

Camera de televiziune urmărește fiecare mișcare a chirurgului.

Foto : D. Debabov (APN)

PSIHOTERAPIE

Relaxarea, știința odihnei

Să începem cu un exercițiu în aparență simplu, dar foarte important mai ales pentru intelectualii cărora munca le solicită o mare încordare a vederii, care le obosește ochii.

Ne așezăm în fața unei mese, sprijinindu-ne de ea cu amîndouă coatele. Înclinăm capul, încrucșăm degetele și ni le așezăm pe frunte. Ochii noștri fiind astfel cuprinși înlăuntrul palmei, se găsesc ca în două cămăruțe obscure. Ținem bineînțeles ochii închiși, căutînd să ne destindem fața. Pe ecranul format de pleoapele închise, evocăm o imagine: un peisaj care ne-a plăcut, chipul cuiva care ne este drag etc. Și privim imaginea pe care ne-am dorit-o. În felul acesta putem face o gimnastică a ochilor care este foarte simplă și cu efecte relaxante.

Sau ne așezăm în fundul unei încăperi. Parcurgem cu ochii, lent, fără a mișca capul, unghiurile plafonului, unghiurile formate de pereți și cele înscrise de dușumea. Urmărim cadrul unei uși sau conturul unui dulap. În cursul acestui exercițiu, capul va rămîne imobil, numai ochii mișcîndu-se în orbite.

Facem apoi exercițiul invers: ne oprim asupra unui obiect care se află la o depărtare de circa trei metri de noi. Mișcăm încet capul la dreapta, apoi la stînga, fără a pierde din raza vizuală obiectul ales. De astă dată, însă, deplasăm numai capul, ochii rămînd imobili. La țară sau la mare ne putem odihni ochii fixînd, adesea, linia orizontală.

Și acum, cîteva modalități de odihnire a auzului.

Un zgomot care ne este impus devine iritant, dacă nu chiar insuportabil și dăunător nervilor. Atunci cînd îl recepționăm în mod pasiv, zgomotul devine din ce în ce mai enervant.

Din moment ce acceptăm însă a-l asculta, zgomotul devine mai suportabil. Exemplul dat arată lîmpede deosebirea dintre a auzi și a asculta.

Atunci cînd îl auzim, zgomotul se impune urechilor noastre în mod pasiv și sîntem siliți să-l suportăm, fie că vrem fie că nu. Cînd însă îl ascultăm, facem o acțiune conștientă, o alegere și implicit încetăm de a mai fi pasivi. Ascultarea este deci rezultatul voinței noastre deliberate.

Dacă zgomotul inoportun este rezultatul unei situații care ne ia prin surprindere (ca, de pildă acela produs de un tren cu care călătorim sau acela produs de un compresor care lucrează sub geamurile casei noastre) trebuie să începem acțiunea deliberată prin a-l asculta cu toată atenția, pentru a încerca să-i descoperim ritmul. Pe acest ritm înscrîm o melodie. Ceea ce ne mai rămîne apoi de făcut este să cîntăm. Căci este mai bine să fim obsedați de o melodie decît de un zgomot nepăcut.

Urechilor noastre maltratate de un zgomot regulat și repetat, care lovește auzul (ca de exemplu zgomotul produs de mașinile de scris, cel produs

de freacățul pietonilor etc) trebuie să li se redea sensibilitatea auditivă. Cînd ne aflăm în mijlocul unei mulțimi de oameni, să încercăm deci a izola o singură voce pentru a o asculta numai pe ea. Dacă sîntem la țară, să ne concentrăm atenția auditivă asupra unei păsări cîntătoare, murmurului unei ape curgătoare, foșnetului frunzelor unui pom. Să ne folosim auzul pentru a surprinde armonii sonore gingașe.

În aceleași condiții, aflîndu-ne singuri într-o ambianță de liniște deplină, să ascultăm un disc preferat. Să-l ascultăm însă într-un mod oarecum deosebit: să ne concentrăm toată atenția asupra viorii — de exemplu — ca și cînd acest instrument ar cînta singur. Să separăm apoi, tot numai pentru noi, partea pianului; și tot așa instrumentele de suflat, mai întîi alăturînd, după aceea flautul ș.a.m.d. Ne vom mira de bogăția armoniilor odihnitoare descoperite de noi.

Această metodă este pur intuitivă. Cu alte cuvinte nu e nevoie să fie „predată” și „învățată” pe de rost. Dar constituie un mijloc eficient de evadare din cercul de fier al oboselii vizuale și auditive.

LEXICON MEDICAL

Claustrofobia — teama de spații închise

Teamă specifică și irațională de spații închise, claustrofobia se deosebește fundamental de lungul șir al fobiilor ce se manifestă față de unele obiecte (chibrituri, cuțite, ace, cioburi de sticlă), de unele ființe vii (șoareci, pisici, păianjeni) sau chiar de unele acte care pot fi făptuite în mod iresponsabil (teu sînt teama de a fura, ucide sau profana în mod inconștient). Neliniștea care îl cuprinde pe bolnav este însoțită adesea de tulburări funcționale ca: senzație de sufocare, dificultăți respiratorii, palpitații, stări spasmodice. Unii bolnavi cred că sînt atinși de angina pectorală, cînd de fapt toate aceste tulburări au un fond psihic.

Claustrofobia nu trebuie confundată cu o stare delirantă. Nici bolnavul nu crede în realitatea pericolului, adunînd singur absența oricărui temei obiectiv. „Doctore, sînt bîntuit de niste idei fixe absurde de care aș vrea să scap...”, se destăinuie el medicului pe care îl consultă. Or, care om ce delirează ar admite că obsesia sa este ridiculă?

Claustrofobia este pusă de obicei pe seama fricii de a rămîne închis într-un

esculap
esculap esculap
esculap esculap escula
esculap esculap esculap esu
esculap esculap esculap
esculap esculap esculap escu
esculap esculap esculap escu
esculap esculap esculap escula
esculap esculap esculap escu

ascensor, o cabină de baie, un cheson etanș etc. Dar este o eroare a lega fenomenul de anumite bariere spațiale sau a-l identifica numai cu frica de camere întunecoase, de pereți groși sau ziduri înalte. În realitate, îngustimea spațiului nu este întotdeauna un „pretext” de claustrofobie. Există și o claustrofobie a liniilor drepte, ca în cazul automobilistului angajat cu mașina pe o autostradă, și care are impresia că nu va izbui niciodată să dea de capăt, sau al trecătorului care se simte parcă scufundat și asfixiat în mulțimea străzii. Boala este evolutivă și extensivă; teama se poate „fixa” tot atît de bine și pe marile spații, ce fac obiectul fobiei de tip opus: agorafobia. Există cazuri de claustrofobie avînd la origine un incident datorită căruia bolnavul era cît pe ce să moară prin inanție sau prin lipsă de aer. Un coșmar, o farsă stupidă, prăbușirea unei avalanșe, un inec, o cabină de ascensor imobilizată între etaje fără ca ajutoarele să fi sosit imediat, o pană de teleferic, pot fi tot atîtea surse de claustrofobie. Șocul traumatic este însă foarte rar cauza determinantă a acestui tip de fobie spațială, care se declanșează mai ales la adult și mai frecvent la femei decît la bărbați.

O strînsă legătură există între eriza de claustrofobie și viața sexuală. S-a observat într-adevăr adeseori teama de spații închise la femei în cadrul diverselor perioade ale vieții genitale: naștere, avort spontan, menopauză.

Claustrofobia este deci un compromis între un impuls și lupta împotriva acestui instinct, pe care bolnavul vrea să și-l înăbușe. Simptomul nu dispăre sau nu poate fi atenuat decît dacă tratamentul neuropsihic se îndreaptă asupra structurii fobice însăși.

Odinioară se spunea despre o femeie care se închidea în casă inconjura de copii sau care rămînea tot timpul lângă mama ei că este „o femeie de interior”. În felul acesta multe fobii de transporturi, de locuri publice închise erau ignorate de societatea vremii respective. Astăzi însă ele trec mai puțin neobservate, motiv pentru care și medicii sînt mult mai des solicitați să îngrijească aceste insolite „abcese de fixație” ale fricii de spații închise.

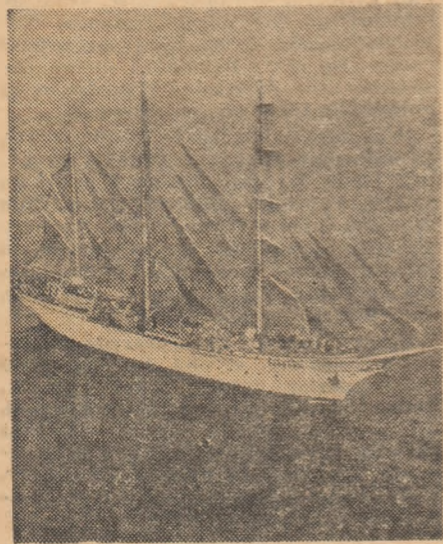
Un oaspete nevărgat în familia zebrelor din Askania Nova (R.S.S. Ucraineană)

CU TOATE PİNZELE SUS

Corăbiile de azi și poate de miine

Dispar, oare, corăbiile cu pînze? Nicidcum. Din „Dicționarul maritim internațional”, una din cele mai bogate surse de informații în această materie, aflăm că în momentul de față navighează pe mări circa 1 500 de tipuri de nave cu pînze. Denumirile acestor veliere evocă epoca lor de glorie: jangada în Brazilia, aragosta în Italia, banghona în Singapore, bilancella și bonitera în Spania, sambuka și badana în Arabia, ro în Malaya, paduacana și lacampiana în Madagascar, tahunga în China, tamakau în Insulele Fiji, akaala în Australia și multe, multe altele.

E adevărat, toate aceste nave cu pînze au dimensiuni modeste. Barkurile (veliere cu trei catarge), goetele sau alte nave mari cu pînze sînt azi rarități. Și totuși, nici velierele mari n-au dispărut. Ele servesc însă la alte

Velierul „Tovarișci”, pe care e'vi-marinari deprind tainele navigației

scopuri: fac parte din arsenalul pedagogic al viitorilor navigatori. Astfel, în diverse țări, sînt puse la dispoziția elevilor din școlile de marină circa 60 de goetele, barkuri sau brigantine.

Dar sînt, oare, astăzi velierele nerentabile pentru transportul mărfurilor? Caravelele din epoca lui Columb erau, desigur, net inferioare navelor de azi în privința capacității, vitezei, confortului, în schimb le întreceau de departe cînd era vorba de a străbate distanțe mari. Dacă escadra lui Columb ar fi fost compusă din transatlantice ultramoderne (cu același deplasament), celebrul navigator n-ar fi atins niciodată coastele Americii, căci nu i-ar fi ajuns combustibilul.

Acum cîțiva ani în R.F. a Germaniei a fost, de aceea, proiectată o corabie cu pînze pentru transportul de mărfuri, cu o capacitate de 10 000—14 000 de tone,

cinci catarge de oțel și un echipaj de 25 de oameni. Autorii proiectului afirmă că acest tip de navă are mari avantaje față de navele moderne cînd e vorba de transporturi ce nu reclamă urgență. Alți constructori de nave pledează pentru oportunitatea unor veliere înzestrate cu aparatură electronică de calcul și cu un echipaj foarte redus. Partizanii velierelor au calculat, de pildă, că un cliper (navă rapidă de mari dimensiuni, cu pînze și cel puțin trei catarge) construit din oțel și material plastic și dotat cu aparate automate, ar putea transporta în calele lui 1 500—2 000 de tone de mărfuri cu o viteză de 20 de noduri (1 nod = 1 milă marină = 1 852 metri), fără a consuma un gram de combustibil.

L. Skreaghin

DOUĂ PASIUNI

Printre avioane și... gândaci

Vitrinele cu insecte ocupă o întreagă încăpere din locuința lui Vadim Șavrov. Ele conțin exemplare enorme cît pumnul și altele cît gămălia de ac, unele aduse cu multă trudă de pe meleaguri îndepărtate și altele autohtone, dar nu mai puțin pitorești. Iar toate cele mai bine de 20 000 de insecte, cît are colecția lui V. Șavrov, colorează încăperea în bronz și purpură, în verde, negru, cafeniu.

Colecționarul Șavrov este de fapt constructor de avioane. Din copilărie, însă, a nutrit o mare pasiune pentru entomologie. De atunci, de cînd a prins primii fluturi și primii cărăbuși, au trecut peste 60 de ani, răsîmp în care colecționarul a continuat să-și îmbogățească mereu numeroasa populație de gînganii încremenite în vitrine. Tot de atunci datează și ambiția lui de a prinde o insectă dintr-o specie încă necunoscută. Nu demult, a reușit să-și vadă visul cu ochii. Un vis ciudat, sub forma unor gîndaci minuscule, cu mustățile neobișnuit de lungi. E adevărat, nu atît de lungi totuși ca acelea ale campionului în materie, un gîndac cu mustățile de 25 de centimetri.

După cum chiar el recunoaște, Șavrov-constructorul de avioane a învățat cîte ceva de la Șavrov-entomologul.

— Am adunat destulă experiență ca să pot afirma că insectele ne pot da lecții utile, afirmă V. Șavrov. În primul rînd ar trebui să ne pună pe gînduri mustățile lor, care le servesc, pare-se, ca instrumente de orientare în timpul zborului. De altfel insectele sînt în general dotate cu aparate de mare precizie, superioare celor create de om. Precizia zborului, economicitatea, decolarea și aterizarea sînt la insecte atît de bine puse la punct încît pot stîrni invidia noastră, a constructorilor de aparate de zbor.

De altminteri, familia de hidroplanoare, de la S-1 la S-7, creată de V. Șavrov, s-a născut nu fără anumite sugestii primite din partea aparatelor de zbor în miniatură care sînt insectele.

CONSTATĂRI

Vulcanii și Luna

Fluxul și refluxul marin sînt cunoscute din antichitate; corespondențele lor aeriene au fost însă descoperite relativ recent. Deși, de vreme ce s-a știut că Luna și Soarele pot modifica forma învelișului lichid al Terrei, ar fi fost firesc să se deducă că cei doi aștri influențează și stratul de aer, mult mai ușor decît apa. O deducție similară poate fi însă făcută și în ceea ce privește învelișul solid al Pămîntului. Fără a produce devieri ale uscatului, cum se înîmplă cu apa și aerul, în momentele de flux și reflux terestru în scoarța ia totuși naștere o anumită tensiune.

S-a scris adesea despre folosirea energiei mareelor la construirea de centrale electrice. Fluxul și refluxul terestru sînt însă mult prea slabe pentru a putea fi utilizate în scopuri similare. Un specialist, dr. Herbert Shaow, a calculat totuși că această energie ar fi suficientă pentru a transforma 30 de kilometri cubi de scoarță terestră în magmă incandescentă. Și tot același specialist socotește că fluxul și refluxul terestru ar fi răspunzătoare de producerea magmei și că atracția lunară ar determina ridicarea magmei din depozitele ei de adîncime. Dacă așa stau lucrurile, înseamnă că „mareele terestre”, dacă putem folosi acest termen cînd e vorba de uscat, sînt un fel de declanșator al activității vulcanice. De altfel, încă observații mai vechi arătau că scurgerea lavei din vulcani se află în strînsă legătură cu fazele Lunii. Observațiile au fost făcute pe vulcanii din Hawai și Noua Zeelandă.

N. Korotkov

COT, YARD, PICIOR ETC.

Rezistența unităților de măsură

„Adio yarzi și fanți! Bun venit, metri, litri, kilograme!” Cu aceste cuvinte a salutat presa australiană, la începutul anului trecut, trecerea oficială la un nou sistem de măsuri și greutate. Australia nu e însă singura țară care a avut de repudiat vechiul sistem căci pînă aproape de secolul nostru existau, în multe țări, nenumărate unități de măsură.

Ca orice lucru sau ființă unitățile de măsură se nasc, trăiesc și mor. Și ca printre orice lucruri sau ființe, și printre măsuri au existat unele favorite și altele cenușare. Constructorii piramidelor egiptene au lucrat de preferință cu măsura de lungime numită cot, iar vechii arabi cu „un fir de păr smuls din botul unui măgar”. Englezii mai folosesc încă, e adevărat, pentru puțin timp, așa-numitul „picior regal”, egal cu lungimea tălpii regelui Ioan, și yardul englezesc, egal cu distanța dintre virful nasului și virful degetului mijlociu al regelui Henric I.

Acum 2—3 secole în Europa existau sute de valori diferite pentru unitatea picior și douăzeci pentru funt. Dar și în secolul nostru la New York, de exemplu, erau oficializate cîteva valori ale piciorului, între care cea din New York, din districtul 26 al orașului, din Wilmsburg etc.

varia v
ia varia varia v
a varia varia varia v
aria varia varia varia v
a varia varia varia varia v
ia varia varia varia varia v
varia varia varia varia varia

Acum, însă, predomină tendința de a se adopta un sistem unic, internațional, de măsuri. Multe din vechile măsuri au fost, se știe, abrogate. Dar, în pofida legislației, ele continuă totuși să dăinuie ilegal, fiind utilizate de o bună parte din omenire care, uneori, face proză fără să știe. Știți, de pildă, ce dimensiuni are o poartă de fotbal? 7,3 × 2,44 metri. Dar de unde aceste numere cu zecimale? Răspunsul e simplu: la apariția ei poarta a fost calculată în picioare, respectiv 24 × 8 picioare. Liniile ferate din U.R.S.S. continuă să fie măsurate, în fond, în picioare sau țoli, căci cei 1524 de centimetri lățime reprezintă exact cinci picioare (sau șazecei de țoli). Tot în țări sînt date dimensiunile unor arme, țevi, șuruburi. Iar lățimea unor țesături (74 sau 144 centimetri) se pare că are și ea la origină niște măsuri vechi. Funții, baniți, stînjenui, mila sînt și ele cîteva din numeroasele unități de măsură care continuă să dăinuie și azi.

AH, CELEBRITĂȚILE!

„N-ai ghicit!”

Celebrul microbiolog Robert Koch lucra, ca de obicei, în laboratorul său. Intrînd înăuntru, asistentul lui a observat că savantul privea cu atenție un recipient învăluit în aburi. La un moment dat Koch s-a adresat asistentului:

— Știți ce clocotește în vasul ăsta? Nu? Încearcă să ghicești!

Asistentul a bînuit că e vorba de spirochete, dar Koch a declarat că nici pomeneală de așa ceva. Atunci asistentul a numit, rînd pe rînd, diferite bacterii. De fiecare dată însă savantul clătina din cap:

— Nu, n-ai ghicit!

Vizibil intimidat, asistentul a tăcut. Atunci Koch a izbucnit în ris și a mîrturisit:

— Crenvurști! Imi fierb niște crenvurști! Soția e plecată, iar bucătăreasa n-am curajul să-i incredințez o treabă atît de importantă...

Falstaff

Savantul Nernst nu putea suferi obtineciul de a boteza unitățile fizice cu numele unor oameni de știință celebri. Astfel, cînd a aflat de apariția tenuenului hertz, a exclamat, enervat:

— Dacă așa stau lucrurile, propun o nouă denumire pentru măsurarea vitezei cu care un lichid se scurge dintr-un recipient în altul. Această viteză este de un litru pe secundă și propun s-o botezăm „falstaff”, în cinstea personajului shakespearian cunoscut pentru viteza cu care îngurgita anumite lichide.

O lovitură bine plasată

La un examen, profesorul Virchow întrebă pe un student:

— Ce tratament ai aplica unui bolnav cu mandibula luxată?

— O mandibulă luxată poate fi repusă printr-o lovitură rapidă și puternică. Aș încerca deci să-i aplic bolnavului o lovitură bine plasată.

— Așa. Și mai departe?

— Păi, domnule profesor, aș sări cît colo, spre a nu primi o lovitură de răspuns.

(Din „Tehnika-molodioji”)

CASA PRIETENIEI ROMÂNŌ-SOVIETICE

PROGRAMUL MANIFESTĂRILOR PE PERIOADA 8-14 OCTOMBRIE 1971

Vineri 8 octombrie, ora 19: Simpozion: „Ce e nou în cultura sovietică?"; — Două profiluri lirice: Rima Kazakova — Maia Borisova. Va vorbi: conf. univ. dr. Tatiana Nicolescu. — K. Simonov încheie un nou ciclu: Va vorbi: Igor Bloc, scriitor. Urmează filmul documentar „Casa din Klim" și un film artistic.

Simbătă 9 octombrie, ora 19: Ciclul: „Civilizația în afluxul tehnicii"; Interviu public: „Dialogul: fizică-producție"; Participă: dr. docent Radu Grigorovici, membru corespondent al Academiei R. S. România, director adjunct al Institutului de fizică; dr. Dănilă Barb, director adjunct științific la Institutul de fizică atomică; conf. univ. Constantin Vrejoiu, prodecan al Facultății de Fizică a Universității București; Interviuul va fi luat de Aurel Joltea, secretar general de redacție la revista „Forum". Urmează filmul documentar „La început a fost atomul" și un film artistic.

Duminică 10 octombrie, ora 10.30: Ciclul: „Cultul muncii — frumusețea muncii"; În dezbateri subiectul: „Munca — sens al vieții, criteriu al valorii"; Va vorbi: prof. Costin Ștefănescu, șef de secție la Institutul de științe pedagogice, Urmează filmul documentar „Virsta opțiunilor" și un film artistic.

Ora 19: Discuție la masa rotundă pe tema: „Tendințe actuale în cinematografia românească"; Participă: Irina Petrescu, actriță; Gheorghe Vitanidis, regizor; Dumitru Carabă, scenarist; Discuția va fi condusă de Virgil Calotescu, regizor, secretar al Asociației cineaștilor. Urmează un film artistic.

Marti 12 octombrie, ora 19: Ciclul: „Ritmurile erei socialiste"; Colocviul economic pe tema: „Productivitatea muncii — expresia patriotismului socialist". Participă: prof. univ. dr. ing. Nicolae Racoveanu; conf. univ. dr. Ion Blaga; conf. univ. dr. Vagu Paraschiv; Colocviul va fi condus de conf. univ. dr. Georgeta Dumitru. Urmează filmul documentar „Elemente de ergonomie" și un film artistic.

Miercuri 13 octombrie, ora 19: Ciclul: „Artele frumoase în U.R.S.S."; Prezentare ilustrată: „Omul și natura în plastica sovietică"; Va vorbi: conf. univ. Ballica Măciucă. Urmează filmul documentar „Reportaj din lumea comorilor" și un film artistic.

Joi 14 octombrie, ora 19: Ciclul: „Arhitectura secolului XX". Puncte de vedere: „Urbanistica viitorului"; Va vorbi: prof. arh. Adrian Gheorghiu; conf. arh. Gheorghe Curinschi; conf. arh. Alexandru Sandu. Urmează filmul documentar „In oraș la București" și un film artistic.

Din jurnalul unui pilot de curse

(Urmare din pag. 4-a)

din tot maratonul nostru. E vorba despre distanța de 815 km. dintre Rodeo și La Vina. Un drum colbit și acoperit de grohotiș, hârtoape, curbe abrupte, podețe de lemn înguste pe care, după accidentul lui Trautman, începusem să le urim de moarte. 4500 m altitudine, vizibilitate nulă. Noapte neagră și, în plus, repet, trebuia să mergem și cu viteză. De fapt nici nu e drum, ci un câmp de luptă. Cu gropi, bolovani, lumină orbitoare de faruri ivite brusc de după o curbă. Cu nori de praf și cu primejdii mortale care amenințau la fiecare pas.

Să nu uit însă foamea de oxigen. Echipajul nostru n-a folosit măștile cu oxigen. Nu pentru că n-ar fi avut nevoie, ci din alte considerente. Mai întâi fiindcă văzusem cu ochii mei ce efecte are foamea de oxigen. La un punct de control un coechipier al lui Zasada a alergat vesel cu actele mașinii spre arbitri, a glumit cu ei și, deodată, și-a pierdut cunoștința. Ceva mai târziu, Zasada mi-a spus că coechipierului lui i se făcuse de fapt rău cu jumătate de oră înainte: ba era vesel de parcă băuse, ba vorbea fără șir. În ciuda oboselii, alergase vior spre masa arbitrilor. Se pare că e un simptom tipic pentru foamea de oxigen. Mai întâi o stare de depresiune, iar apoi o bună dispoziție ca după un chef. Oricum, o stare care anulează simțul primejdiei, provoacă o poftă nebună de vorbă, alungă vigilența.

De aceea am hotărât ca pe moment să nu folosim măștile cu oxigen, ci să le păstrăm pentru clipe mai grele. Nici la mine, nici la ceilalți membri ai echipajului nostru nu se vedeau semne ale celui de al doilea stadiu al foamei de oxigen. Nu eram veseli, n-avem chef de vorbă. Și apoi păstram oxigenul și pentru motor. Deși nici acesta nu dădea semne de bună dispoziție. Dimpotrivă, abia trăgea.

...Chiar numai faptul că scriu aceste rânduri la bordul navei „Verdi" arată că situația noastră este bună, întrucât încă la Londra fusesem anunțați că pe acest vas vor urca în portul columbian Buenaventura numai 35 de automobile, cu cele mai bune rezultate obținute în Europa și America de Sud. De aceea vasul „Verdi" era un vis pentru toți participanții la rally. Numai 26 de echipaje au avut însă parte de această situație privilegiată, pentru că atâtea au ajuns pînă la Buenaventura. Deci rămăseseră nouă locuri vacante.

Bilanțul

Acum, după încă 4500 de km prin aceste țări din America Centrală putem face în sfârșit bilanțul. Maratonul fără precedent în istoria curselor automobilistice a rămas în urma noastră. Cei 26 de învingători, între care și trei echipe sovietice, au străbătut străzile

din Mexico-City, îndreptându-se spre stadionul „Azteca". Pe primul loc, la individual, s-a clasat finlandezul Hannu Mikkola, iar pe echipe, echipa „Ford-Escort"-ului. Așadar, celebre ca „Citroën", „Mercedes", „Peugeot" au fost înfrinte. Numai echipele a trei uzine din lume: „Ford", „British Motor Corporation" și Uzina de automobile din Moscova au izbutit să termine cu succes maratonul.

Interesul populației din diverse țări față de rally-ul nostru a fost remarcabil. Dar, oricât ar fi de paradoxal, tocmai acest lucru a pricinuit multă bătaie de cap piloților, dat fiind că conducătorii auto sînt mereu cu gîndul să nu accidenteze pe cineva. Iar în condițiile unei curse această încordare crește la maximum. Căci fie că gonești cu 130-140 km pe oră spre punctul de control (pentru că ai întârziat) printr-un coridor viu de spectatori; fie că în toate localitățile sau lingă toate stațiile de benzină, ori, pur și simplu, pe margini de drum ești înconjurat de zeci de curioși; fie că pe străzile aglomerate din Mexico-City abia te poți strecura prin sumedenia de mîini întinse care doresc să atingă mașina sau pe pilot, e firesc să simți o încordare la fel de mare, ca atunci cînd iei cel mai periculos viraj. Ai mereu senzația că oamenii sînt gata să alunece sub roți, iar tu ai să mutilezi pe cineva.

Entuziasmul pentru cursa noastră a fost realmente copleșitor în America de Sud. Mai întâi am fost uimit, dar mai apoi am găsit, totuși, o anume explicație. În America de Sud au mai avut loc de două ori curse automobilistice care ar putea fi oarecum comparate cu maratonul nostru prin acest continent: în 1940, pe o distanță de 9000 km pe ruta Buenos Aires — Lima — Buenos Aires, cînd a cîștigat Juan Galvez, devenit apoi eroul întregii Americi Latine. De atunci au trecut 30 de ani, iar numele lui e cunoscut de toți locuitorii țărilor prin care am trecut. Poate că Galvez își datorește însă această popularitate mai degrabă unei întâmplări dramatice prin care a trecut în 1948, cînd a avut loc cursa pentru Marele Premiu al Americii de Sud. Cîștigînd 12 etape din 14, Juan Galvez a suferit totuși o înfrîngere nedreaptă; a trebuit să abandoneze cu jumătate de oră înainte de finiș. Invingătorul a obținut un premiu în valoare de un milion.

Fără a birui (sau poate, repet, tocmai de aceea), Galvez și-a cîștigat o popularitate neobișnuită în America Latină, încît în Argentina s-a vorbit chiar despre candidatura lui la alegerile prezidențiale. Galvez n-a ajuns totuși președinte, în schimb a devenit erou național. Este un fapt care situează locul curselor automobilistice în cercul de interese al multor sud-americani. (Nu întîmplător, unul din colegii noștri, P. Cube, care a concurat cu un „BMW-2002" a fost întîmpinat la hotarul peruan de... o delegație guvernamentală condusă de președinte).

I.I.S. „11 IUNIE"

GALATI

Str. M. Kogălniceanu nr. 16

Produce și livrează fără repartiție următoarele produse: găleți zincate, paturi pentru copii, paturi tip spital, internat etc., timplărie metalică (uși, ferestre), cazmale, lopeți, greble.

ÎNTEPRINDEREA DE INDUSTRIE LOCALĂ Nr. 1

BRĂILA

Piața Hristo Botev, Bloc A2, Telefon 12990

Produce și livrează fără repartiție, pe bază de comandă, avînd asigurată materia primă, următoarele:

- Dulapuri metalice (V S 3) pentru haine
- Dulapuri metalice (A 2) pentru acte
- Dulapuri metalice pentru scule S 2
- Roabe metalice cu roata cauciucată
- Paturi metalice tip internat
- Guri tam din fire sizal
- Ștreanguri din fire sizal
- Căpestre din fire sizal
- Odgoane din fire sizal
- Frîngie de rufe și pentru tapițerie din fire cord
- Transperante din fire cord
- Articole pentru nunți și botez
- Săpun de rufe 60% grăsime
- Luminări galbene, albe și pentru ceremonii

Fabrica chimică Mărășești

Județul Vrancea

Produce și livrează prompt:

- clei de oase și piele
- gelatină alimentară și industrială
- grăsime animală
- precipitat de oase
- ulei de oase
- făină de oase calcinată
- alba menaj
- chit romarchit 895-12.

Poșta medicului

(Urmare din pag. 8-a)

MIHAI A. — Petrila: Din fericire este de presupus că testiculul normal și-a păstrat integral funcția fiziologică. Totuși, pentru liniștea dv., faceți-vă spermograma și examenul 17 — cetosteroidilor urinari la un laborator de analize endocrinologice (Cluj sau Timișoara).

MOȘU — Galați: Este posibil să vă fi contaminat de hepatită virală în spital, deoarece simptomele pledează pentru acest diagnostic. Asupra acestei teme vom publica în curînd un articol special. Pînă atunci, în afara regimului alimentar care trebuie respectat riguros, luați în continuare medicamentele prescrise, adăugînd eventual Folcisteină U, 1 fiolă la 2 zile, serii de 15 fiole și Naposim, 3-4 cpr./zi; 2) La vîrsta dv. orice „biciuire" a naturii umane poate avea urmări negative asupra sănătății întregului organism.

M.B. — Arad: 1) Cardiopatia ischemică este numele științific dat ateroscle-

rozei coronariene, al cărui rezultat este angina pectorală, compatibilă cu o viață îndelungată, cu condiția — firește — ca ea să nu evolueze spre infarct miocardic. De aceea, în afara unui regim de viață și alimentar cumpătat, medicația se va baza pe: Nitroglicerina (în caz de dureri), Asclerol, Oxiflavil, Agozol. 2) În tratamentul sindroamelor extrapiramidale (boala Parkinson), în afara produselor cunoscute (Parkinson, Lawonil, Cloroxazonă), efecte bune are administrarea produsului L-dopa.

B. CONSTANTIN — București: Nu putem răspunde decît prin „Poșta medicului" întrebării privind **ptoza renală**. Asupra oportunității unei a doua intervenții pe partea dreaptă, nu sîntem noi, evident, în măsură să decidem, ci chirurģul care v-a operat. Poate că ar fi bine să încercați în prealabil un tratament conservator prin purtarea unei centuri abdominale cu pletă și o cură de îngrijire. Dar afectiunea dv. nu poate fi tratată prin corespondență.

Gong!

S-a deschis stagiunea de spectacole, pe care trebuie să o întâmpinăm pregătite nu numai sufletește, ci și trupește.

Ce ne sugerează creatorii de modă în materie de toalete elegante? Că, în primul rând, trebuie să știm să valorificăm însușirile plastice ale țesăturilor moderne. Și că tradițiile populare și costumul istoric sînt o generoasă sursă de inspirație. Dar, atenție! Simțul măsurii este aici foarte necesar, altfel riscăm să ne încercăm și încurcăm în detalii etnografice.

Stilul modern nu suportă complicațiile de prisos, iar ținuta de seară cere în mod special simplitate și elegantă. Și, ca o regulă de fier: cu cît țesătura este mai pretențioasă cu un desen mai încărcat, cu atît trebuie să fie modelul mai simplu.

Pentru toaletele de seară sînt indicate crepurile, voalurile, mătasea, cașmirul, catifeaua, atlasul, lameurile, dantela, șifoanele. Factura lor dictează și modelul. Materialele vaporose se pretează la croieli lejere, învoalte,

Materii somptuos, model simplu

cele mai pline și mai rigide suportă o linie mai austeră, mai sportivă.

Podoabele cu care ne completăm ținuta de seară sînt și ele dependente de textură, de culoare. În funcție de ele, vom asorta nasturi, butoni, colier sau lanț, cordoane cu brelocuri, brățări, colane de culoarea argintului, aurului platinei.

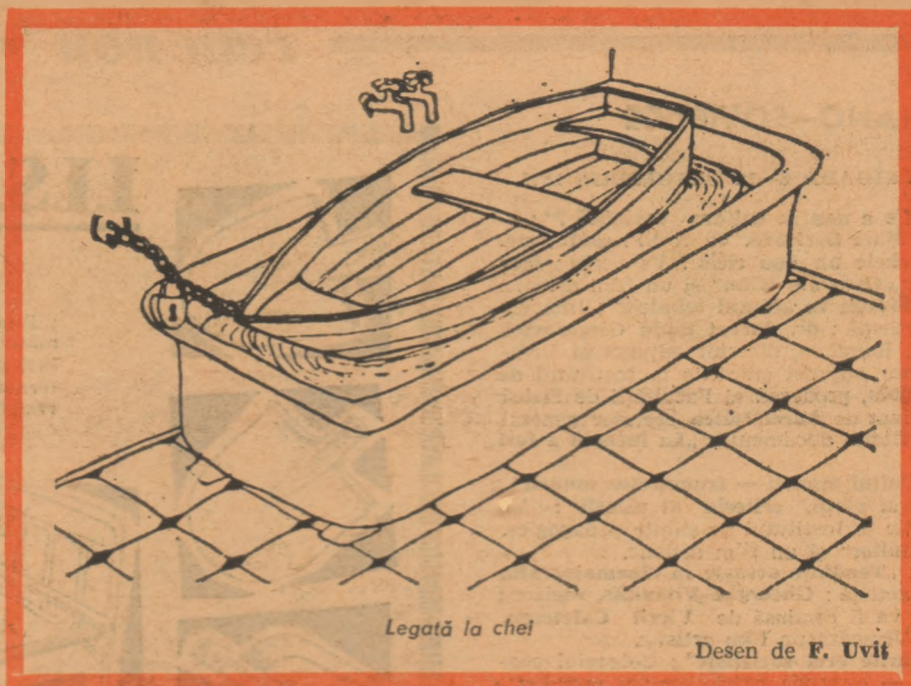
La „mica rochie neagră”, mereu tînără și modernă (un detaliu la zi: decolteul în formă de V) se poartă iar perlele, ușor disprețuite un timp, sau „salul bunicii”, sau esarfe lungi, sau bijuterii în stil vechi: broșe, cingători, cercei, brățări, coliere, compoziții din metal și mărgele.

L. Turceanovskaia

LA MASA SUPERCAMPIONILOR

Cine va da șah la rege?

La clubul de șah din Buenos Aires se păstrează cu sfîntenie o măsuță de

șah modestă, nearătoasă. Cîndva, pe pătratele ei s-au înfruntat „arimatele” marilor Capablanca și Aliohin. Iar argentinienii sînt foarte mîndri că atunci, în 1927, capitala lor a găzduit meciul pentru titlul de campion mondial dintre cei doi ași ai șanului modern. Iată de ce măsuța a devenit legendară, iar numărul „aleșilor” care au dreptul să joace la ea este foarte mic.

După douăzeci și șapte de ani de la memorabilul eveniment, la masa supercampionilor s-au întîlnit alți doi virtuozii: argentinianul Max Najdorf și marele maestru sovietic Dmitri Bronstein, lideri ai echipelor de șah ale Argentinei și U.R.S.S. În 1954, se știe, a avut loc meciul celor două reprezentative.

La 30 septembrie 1971, rivnitul privilegiu a revenit lui Tigran Petrosian și Robert Fischer. În acea zi a început ultimul meci al pretenzenților din actualul ciclu, al cărui învingător îl va întîlni la anul pe campionul mondial Boris Spasski.

Iubitorii de șah știu că n-a fost ușor de stabilit locul întîlnirii decisive dintre Petrosian și Fischer. Pentru aceasta a trebuit să se întrunească la Vancouver în Canada, congresul Federației internaționale de șah. Congresul a fost precedat de lungi tratative între reprezentanții federațiilor de șah ale U.R.S.S. și S.U.A. „Concursul” două orașe: Atena și Buenos-Aires. Pornind de la faptul că Fischer a mai jucat două meciuri pe continentul american, federația sovietică cerea ca al treilea meci să aibă loc în Europa. În principiu, federația americană n-avea nimic împotriva acestui argument logic, dar a insistat totuși pentru Buenos-Aires, fiindcă aceasta era dorința lui Fischer.

Iugoslavii au intrat și ei pe firul tratativelor, organizînd o convorbire telefonică directă între Petrosian și Fischer. Cei doi rivali s-au întîlnit cordial, dar n-au căzut de acord.

Atunci a intervenit congresul Federației internaționale de șah, care a făcut un fel de judecată a lui Solomon, hotărînd să se tragă la sorți între Atena și Buenos-Aires. Tragerea la sorți a fost condusă de președintele federației în persoană, dr. Max Euwe. Rezultatul a fost favorabil capitalei argentine.

Meciul final al pretenzenților constă din douăsprezece partide. Cîștigătorul

Pentru prima oară față în față, la Moscova, în vara lui 1958. (În stînga Petrosian, în dreapta Fischer).

are nevoie de 6,5 sau 7 puncte. În cazul unui scor egal (6:6) lupta va continua pînă la prima victorie obținută în opt partide suplimentare. Regulamentul meciului prevede trei partide pe săptămînă.

Întreaga presă sportivă se ocupă de meciul de la Buenos-Aires. S-au făcut și se fac pronosticuri. Marelui maestru american i se acordă șanse mari. Se subliniază că Fischer este cu paisprezece ani mai tînăr decît rivalul său și că, deci, n-a atîns încă culmea formei sportive. Se consideră că este în plin avînt și că fiecare nouă competiție îl apropie de Olimpul șanului.

Dar se aud și glasuri care previn

împotriva subestimării posibilităților ex-campionului mondial. Se insistă în mod special pe experiența lui Petrosian, pe arta lui defensivă, pe puterea de analiză. După cum nu-i neglijează nici latura psihologică. În cazul cîtorva insuccese, spiritul de luptă al lui Fischer, obișnuit cu triumful deplin, s-ar putea clătina.

În fine, mai trebuie să adăugăm și că rezultatul întîlnirilor interioare dintre respectivii rivali nu constituie un argument suficient pentru pronosticuri. Să nu uităm că pînă la meciul pentru titlul de campion mondial Aliohin nu cîștigase nici o partidă la Capablanca... Petrosian și Fischer au jucat optsprezece partide. Fiecare a cîștigat cîte trei, douăsprezece s-au încheiat remiză. Prin urmare, scorul este egal — 9:9.

Dar interesant e să-i ascultăm și pe protagoniști. Fischer, cu obișnuita-i franchețe, a promis că va cîștiga nu numai la Petrosian, ci și la Spasski. Petrosian s-a abținut de la afirmații de acest gen.

Meciul Petrosian-Fischer este urmărit cu maximum de interes. Căci, de fapt, Fischer întîlnește pentru prima oară într-o competiție oficială un șahist de clasa lui Petrosian. De aceea, indiferent cine va cîștiga, un lucru e sigur: meciul de la Buenos-Aires va avea un cuvînt de spus în dezvoltarea ulterioară a șahului.

V. Henkin
Maestru al sportului

DE LA A...

Definiții în glumă și în serios

ACURATEȚE: Calitate indispensabilă a omului civilizat. Acuratețe v sîntemtară: ținută îngrijită, plăcută. Acuratețe în viață de toate zilele: totul ordonat, curat, pus la locul lui. Acuratețe profesională: corectitudine, lucrări făcute la timp, cu simț de răspundere. Dar... ceea ce e prea mult, strică. Niște ghețe care orbesc cu lustrul lor mai dihai decît soarele, o dungă la pantaloni tăioasă ca un brici, un parchet strălucitor ajuns să o terorizeze atît pe gospodină, care pîndește fiecă pas al musafirilor, cît și pe musafiri, care nu știu cum să mai calce, numai să nu-i provoace gazdei spasme eardiace, ne duc cu gîndul la înțeleapta zicală: „Nici prea prea, nici foarte foarte”. Cultul acurateții poate transforma dragostea sănătoasă de ordine și curătenie în manie, în pedantism. Ca orice calitate bună, acuratețea trebuie, deci, să se mențină în limitele raționalului.

ANECDOTĂ: Un lucru inofensiv, dacă e să dăm crezare dicționarului: „Istorieară hazlie cu un final neașteptat”. Dar se vede că nu toți autorii de anecdote cunosc această definiție și hazul e adesea anihilat de vulgaritate, de prostul gust. În afară de cazul că lipsește cu desăvîrșire. Căci nu degeaba spun francezii: „Anecdota este hazul celor care nu-l au”.

APLAUZE: Formă tradițională de manifestare a aprecierii și a grațitudinii. Dar oricît de mare ne-ar fi entuziasmul, nu trebuie să continuăm să aplaudăm cînd toți ceilalți au încetat. La teatru, la operă și balet se aplaudă la apariția pe scenă a unui artist celebru, la o replică inteligentă,

la o interpretare izbucită (monolog, arie, duet, cor, execuție coregrafică solo sau în perechi etc, etc), la sfîrșitul fiecărui act sau al spectacolului. Aplauzele pot răsplăti și munca pictorului scenograf, la concerte pot saluta apariția dirijorului și efortul orchestrei. Dar o atmosferă de poezie, un moment de tensiune dramatică nu trebuie întrerupt prin bătăi din palme. De asemenea, nu se aplaudă între părțile unei lucrări muzicale (simfonii, concerte etc.).

Apropo de aplauze: oricît de mult ne-ar plăcea un cîntăreț, să nu abuzăm de simpatia lui față de public silindu-l să biseze pînă își pierde vocea.

B. Bușeliova

INTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

Vreți să aflați ceva și enciclopediile pe care le aveți la îndemînă nu vă dau răspunsul? Vă invităm să ne adresați nouă întrebarea de: mai ales dacă ea este de interes general.

S. O. S.

I.

Aș dori să știu care este semnificația și istoricul semnalului S.O.S.

Florea Lincoln
Curtea de Argeș

R.

Semnalul S.O.S. este un termen radiotelegrafic și reprezintă semnalul internațional de pericol prevăzut de articolul 19 al Regulamentului general anexat Convenției radiotelegrafice internaționale de la Washington, încheiate în 1927. El poate fi, însă, transmis și optic. Lansarea semnalului S.O.S. echivalează cu anunțarea faptului că o navă, o aeronavă sau orice alt vehicul de la care provine mesajul se află într-o primejdie gravă și iminentă, care reclamă o asistență imediată.

Prima sugestie pentru lansarea unui semnal de primejdie a fost făcută de delegația marinei italiene la Conferința internațională care a avut loc la Berlin în 1903. Membrii acestei delegații au propus semnalele S.S.S. D.D.D., S (de la ship-navă) și indicativul D (urgent), anterior admis în Codul internațional. În 1904. Compania Marconi a propus însă semnalul C.Q.D. (Appel urgent către toată lumea), semnal de alarmă care a fost admis și folosit pînă în 1906 cînd o conferință internațională, întrunită tot la Berlin, a adoptat o nouă propunere, de astă dată germană, care recomanda semnalul S.O.S. Acesta reprezintă formula schimbată a vechiului apel S.O.E., S înlocuindu-l pe E ca măsură de securitate, deoarece această literă, simbolizată printr-un punct, putea fi greșit interpretată. Au existat însă și interpretări care considerau literele semnalului ca fiind inițialele cuvintelor dintr-un vers al unui imn devenit celebru de la tragicul naufragiu al transatlanticului Titanic: „Save our souls!” (Salvați sufletele noastre).

S.O.S. este lansat pe lungimea de undă de 600 m, undă „de veghe” internațională cu prioritate absolută. La receptarea semnalului spre a putea asculta mesajele navei sinistrate, toate navele aflate în zonă trebuie să-și întrerupă emisiunile.

dialog
dialog dialog
dialog dialog dialog
alog dialog dialog dialo
g dialog dialog dialog a
dialog dialog dialog dialog
log dialog dialog dialog di
dialog dialog dialog dialog
og dialog dialog dialog dial

